

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra romanistiky

**Překlad povídek z knihy Primavera de luto s
komentářem zaměřeným na překlad
polovětných vazeb**

**Translation of the stories from the book
Primavera de luto and the commentary focused
on semiorational constructions**

(Bakalářská diplomová práce)

Autor: Markéta Čandasová

Vedoucí práce: Mgr. Radim Zámec, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Radima Zámce, Ph.D. a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

.....

Chtěla bych velmi poděkovat vedoucímu mé práce, Mgr. Radimu Zámcoví Ph.D., za ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi poskytl. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi jakkoli pomohli s vypracováním mé práce.

OBSAH

1. Úvod.....	5
2. Polovětné vazby.....	7
2.1. Infinitiv.....	8
2.2. Gerundium.....	9
2.3. Participium.....	10
2.4. Polovětné vazby – definice a rozdělení	11
3. Teorie překladu.....	17
4. Překlad povídek.....	21
4.1. Změny povahy.....	21
4.2. Nejšťastnější Štědrý večer.....	26
4.3. Ona byla šílená.....	30
4.4. Souměrnost.....	33
5. Komentář k překladu polovětných vazeb.....	36
5.1. Polovětné vazby s infinitivem.....	36
5.2. Polovětné vazby s gerundiem.....	40
5.3. Polovětné vazby s participiem.....	42
6. Závěr.....	45
7. Bibliografie.....	45
8. Přílohy.....	I

1. ÚVOD

Tato bakalářská práce s názvem „*Překlad povídek z knihy Primavera de luto s komentářem zaměřeným na překlad polovětných vazeb*“ se zabývá překladem čtyř povídek z knihy *Primavera de luto*, kterou napsal současný španělský autor Juan José Millás a následným komentářem. Práce bude rozdělena na tři hlavní části. První z nich bude část teoretická, ve které se bude věnovat teorii polovětných vazeb a náhledům na tuto problematiku od různých autorů, a dále pak teorii překladu. Druhou částí bude samotný překlad čtyř povídek a v poslední části se budu věnovat komentáři, který bude zaměřena překlad polovětných vazeb, jež mohou českému mluvčímu působit jisté problémy. Cílem mé práce je tedy překlad čtyř povídek, které ještě nebyly do češtiny přeloženy a poukázat na rozdíl španělské a české syntaxe, konkrétně v oblasti polovětných vazeb.

Juan José Millás se narodil v roce 1946 ve Valencii jako čtvrtý z devíti sourozenců. Rodina se ale v roce 1952 přestěhuje do Madridu. Na konci šedesátých let začíná studovat na Filosofické fakultě na *Universidad Complutense de Madrid*, ale studia nedokončí. V roce 1974 vychází jeho první román *Cerberos son las sombras*, za který mu byla udělena cena *el Premio Sésamo*. V roce 1977 se představí širšímu publiku s románem *Visión del ahogado*, v roce 1981 s dílem *Jardín Vacío*, v roce 1983 vychází *Papel mojado*, dále 1988 *El Desorden de tu nombre* a v roce 1990 román *La Soledad era esto*, za který obdrží cenu *Premio Nadal* a konečně v roce publikuje 1992 povídkovou sbírku *Primavera de Luto y otros cuentos*, čímž ale jeho bohatý výčet děl nekončí. Na začátku 90. let začíná pracovat jako novinář v deníku *El País*, kde se věnuje psaní sloupků. V roce 2007 obdrží cenu *Premio Planeta* za autobiografický román *El mundo*. Stejněho roku je jmenován *doctor honoris causa* na *Universidad de Oviedo*. Roku 2008 obdrží cenu *Premio Nacional de Narrativa*. Jeho dílo bylo přeloženo do více než patnácti jazyků, např. do angličtiny, francouzštiny, italštiny, němčiny, portugalštiny, norštiny, atd.

Povídková sbírka *Primavera de Luto*, z níž jsem si vybrala k překladu čtyři povídky, konkrétně *Trastornos de carácter*, *La Nochebuena más feliz*, *Ella estaba loca* a *Simetría*, se skládá z dvaceti tří povídek. Protagonisty těchto povídek jsou běžní lidé, většinou ničím výrazní. Nicméně jejich příběhy, které jdou často proti běžné logice, dokážou zaujmout čtenáře. Autor vkládá do běžných situací něco fantastického, čímž přidává ději náboj a moment překvapení.

Informace o životě autora a jeho dílech jsem čerpala ze španělských webových stránek, které jsem následně přeložil do češtiny, a použila pro účely mé bakalářské práce. Odkaz na tyto stránky uvádím v poznámce pod čarou.¹

¹<<http://www.escritores.org/index.php/biografias/312-juan-jose-millas%20%5b16-5-2>> [19-5- 2015]
<<http://www.buscabiografias.com/biografia/verDetalle/2199/Juan%20Jose%20Millas>> [19-5- 2015]
<http://www.circulobellasartes.com/ficha.php?s=fich_bio&id=898> [19-5- 2015]
<<https://www.librote.com/libro/8390/primavera-de-luto>> [19-5- 2015]

2. POLOVĚTNÉ VAZBY

V řadě jazyků existují syntaktické prostředky, které slouží ke kondenzaci sdělení a tedy i k jeho zkrácení. Ve španělštině se setkáváme s tímto jevem v podobě takzvaných polovětných vazeb, které jsou tvořeny infinitivem, gerundiem a participiem. Tyto struktury mohou pro česky mluvícího člověka představovat jistý problém, protože ne vždy je možné přeložit je doslovně. Dokonce ani v gramatikách neexistuje určitá jednota názorů ohledně tohoto jevu. Projevuje se to například i tím, že prakticky každá gramatika používá pro tento jev jiný název. Nicméně ve španělštině jde o běžný a velice užívaný jev. Zde uvádím pár přístupů od různých autorů k této problematice

Polovětné vazby ve španělštině jsou tvořeny nefinitními neboli neurčitými tvary slovesa, což jsou takové tvary, které nejsou doprovázeny vyjádřením gramatických kategorií predikační povahy. Zavidilova a Čermáková Mluvnice současné španělštiny uvádí, že jde tedy o prostředky polopredikační, které mají predikační sémantiku, ale postrádají specifickou predikační formu. Za nefinitní tvary slovesa považujeme infinitiv, gerundium a participium.

Nicméně Alcina Franch a Blecua, kteří nazývají tyto tři slovesné tvary jako tzv. „formas no personales“, tedy neosobní formy slovesa, dodávají, že některé gramatiky je úplně oddělují od sloves a chápou je jako zvláštní podtřídy podstatných jmen a zájmen. Jak je tedy vidět, existuje více pohledů různých autorů na tuto gramatickou kategorii.²

Nefinitní slovesné tvary se zpravidla jako přísudek v samostatné větě neužívají a tvoří dva typy konstrukcí:

1. konstrukce závislé, kde je podmětem nefinitního slovesného tvaru některý člen věty řídící.
Např.: José fue a trabajo sin haber comido
2. konstrukce absolutní, v níž má nefinitní slovesný tvar vlastní podmět.
*Např.: Hablando todos, Juan no oye nada.*³

V češtině můžeme také najít neurčité slovesné tvary. Akademická gramatika spisovné češtiny uvádí, že jsou to takové tvary, u kterých není možné určit osobu a další gramatické

² Juan ALCINA FRANCH, José Manuel BLECUA, *Gramática española*, Barcelona: Editorial Alriel, S. A., 2001, 741.

³ Valerio BAÉZ SAN JOSÉ, Josef DUBSKÝ, Jana KRÁLOVÁ, *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň: Fraus, 1999, 93.

významy. Jde o přičestí činné, přičestí trpné (nebo také minulé), přechodník přítomný, přechodník minulý a infinitiv.⁴

2.1. INFINITIV

Španělský infinitiv má na rozdíl od toho českého dva tvary: jednoduchý (hablar, saber, sentir) a složený (haber hablado, haber sabido, haber sentido). Infinitiv je možno používat jak v činném, tak v trpném rodě. Může zastávat ve větě buďto funkci slovesa nebo podstatného jména.

Užití jednoduchého infinitivu ve funkci slovesa:

- Užívá se v tzv. opisných vazbách a ve spojení s modálními slovesy:

Např. Voy a comprar un pan. (Koupím chleba.)

Tengo que ir al trabajo. (Musím jít do práce)

- V polovětných vazbách.

Užití složeného infinitivu:

- Složený infinitiv je používán zejména v polovětných vazbách, kde na rozdíl od jednoduchého infinitivu vyjadřuje předčasnost k ději slovesa věty řídící
- Objevuje se také často v závislosti na modálním slovese

*Např. ...que deberías de haber nacido de la fusión... (...která měla vzniknout z fúze...)*⁵

Královská akademie uvádí, že pokud se infinitiv nachází ve funkci podstatného jména, jde tedy o podstatné jméno slovesné v mužském rodě, neboli o pojmenování slovesa a infinitiv může být tedy doprovázen členem a ukazovacím, neurčitým a přivlastňovacím zájmenem. V tomto případě může infinitiv zastávat ve větě stejnou funkci jako podstatné jméno – funkci podmětu, jmenného přísudku, větného členu, který rozvíjí podstatné jméno, přídavné jméno a sloveso.⁶

⁴ František ŠTÍCHA a kol., *Akademická gramatika spisovné češtiny*, Praha: Academia, 2013, 451.

⁵ *Ibíd*, 95.

⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA, *Esbozo de una Nueva Gramática de la lengua española*, Madrid: Espasa, 1973, 483-484.

V češtině můžeme najít také infinitivní konstrukce. Grepl a Bauer uvádějí ve své publikaci *Skladba spisovné češtiny*, že se infinitivní konstrukce blíží svou dějovostí ostatním polovětným útvarům svou dějovostí a také ony jsou často protějškem vedlejších vět, např. *Rozhodl se odejít do pohraničí // že odejde; Poslal ho do města nakoupit potřebný materiál // aby nakoupil*. Ve větě pak zastupují funkci různých větných členů a mohou mít platnost přívlastku (*Měl jedinou touhu: podívat se k moři.*), dále mohou mít větnou platnost ve významu podmínkovém (*Tohle vědět tatínek, ten by ti dal.*)⁷

2.2. GERUNDIUM

Alcina Franch a Blecua uvádějí, že pro gramatiku představuje gerundium jednu z nejspornějších neosobních forem. V této oblasti můžeme vidět velký nesoulad mezi pravidly užití a samotným užitím. Gerundiu se stejně jako tak jako infinitiv kombinuje s enklitickými zájmeny. Jednoduché gerundium vyjadřuje děj v jeho průběhu, ale samotné neobsahuje vyjádření slovesného času (*hablando ayer*). Jeho funkce je podobná funkci adverbia.⁸

Gerundium má stejně jako infinitiv dva tvary – jednoduchý a složený. Jednoduché gerundium se tvoří spojením přípony -ando nebo -iendo s kořenem slovesa (*hablando, comiend, viviendo*). Jak již bylo zmíněno, gerundium je tedy slovesné adverbium, které podtrhuje průběh děje. Jednoduché gerundium je možné považovat jako ekvivalent českého přechodníku přítomného a gerundium složené jako podobu přechodníku minulého. Nicméně v češtině se již přechodníky neužívají, zatímco ve španělštině ano. Jednoduchá forma gerundia vyjadřuje přítomnost k ději, složená předčasnost. Užití gerundia:

- V opisných vazbách
Např. *La casa viene ya constuyendo*. (Dům se už postupně buduje.)
- Užívá se v polovětných konstrukcích, jež mohou mít různý význam, který jsme schopni určit jen pomocí kontextu.⁹

Gerundium jako takové se v češtině nevyskytuje. Ovšem jako jeho ekvivalent můžeme považovat tzv. obraty s přídatnými jmény slovesnými. Jde o slovesná adjektiva utvořená

⁷ Jaroslav BAUER, Miroslav GREPL, *Skladba spisovné češtiny*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, 151-152.

⁸ Juan ALCINA FRANCH, José Manuel BLECUA, *Gramática española*, 747-748.

⁹ Jiří ČERNÝ, *Morfología española*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 137.

z participia přítomného, které si zachovávají velkou míru dějovosti. Vyjadřují stejně jako gerundium děj současný s dějem přísudkovým. Holá nebo jen málo rozvitá se spojují se substantivy jako jiné adjektivní přívlastky (např. *Červnová středa byla dnem trhajících se snů a tajících iluzí*). Pokud jde o rozvité obraty, ty tvoří skutečné polovětné vazby. Kladou se za substantivum, které rozvíjí volně připojený přívlastek a tvoří protějšek přívlastkových vět vztažných (např. *Dychtivě četl noviny, vonící ještě tiskárnou = které voněli ještě tiskárnou.*)¹⁰

Podobnou funkci jako gerundium může mít i přechodník. Existují dva typy – přechodník přítomný, který vyjadřuje, stejně jako gerundium, děj současný (např. *Polyká naprázdno, pokoušeje se zaplašit bolest.*) a přechodník minulý, který vyjadřuje děj předcházející před přísudkovým dějem (např. *Tatínek prodav dvě krávy a pole, vybavil svou dceru*). Nicméně přechodníky se v současné češtině prakticky nepoužívají a mají archaický nádech.¹¹

2.3. PARTICIPIUM

Na rozdíl od infinitivu a gerundia má participium jen jednu formu, a to jednoduchou: *hablado/a/os/as, comido/a/os/as, vivido/a/os/as*. Některá participia mohou být tvořena jak pravidelně, tak nepravidelně. Španělské přičestí se od českého odlišuje tím, že jde pouze o tzv. přičestí trpné. Můžeme ho najít ve složených slovesných časech, kde se vyskytuje pouze v neměnném tvaru rodu mužského, v ostatních případech se shoduje v rodě a v čísle se svým podmětem. Užití participia:

- V opisných vazbách
Např. *Lo tengo empezado* (Už jsem ho začal)
- Dále v opisném pasivu
Např. *casa fue construida*. (Dům byl postaven)
- V polovětných vazbách¹²

Participium bývá běžně nazýváno jako participium minulé či participium pasivní. Zavadil uvádí, že je nazýváno minulé, protože jeho děj předchází ději finitního verba. Pasivním

¹⁰ Jaroslav BAUER, Miroslav GREPL, *Skladba spisovné češtiny*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, 150-151.

¹¹ *Ibid.*, 149-150.

¹² Valerio BAÉZ SAN JOSÉ, Josef DUBSKÝ, Jana KRÁLOVÁ, *Moderní gramatika španělštiny*, 97.

je tedy nazýváno kvůli tomu, že v sobě zahrnuje pasivně pojatý proces nebo stav jako výsledek pasivně pojatého děje. Ovšem tuto myšlenku vzápětí zpochybňuje tím, že děj kondenzovaný participiem ovšem nemusí být vždy chápán jako předcházející finitní formu slovesa, ale také jako s ní současný (př. *Me necesita una persona amada = que es amada* – neimplikuje předčasnost). Co se týká pasivnosti participia, platí zde to, že participium odvozené od tranzitivních sloves bývá pasivního rázu (př. *una persona amada*), zatímco participium odvozené od intransitivních nebo zvrtných sloves mívá aktivní význam (př. *el tiempo pasado*).¹³

V češtině jako ekvivalent participia existuje příčestí trpné. Dále také přechodníkové vazba, což je spojení přechodníku s jeho rozvíjejícími členy a do věty se začleňuje ve funkci doplňku. Přechodník vyjadřuje časový vztah k hlavnímu ději. Stejnou povahu i funkci jako přechodníkové vazby mají i konstrukce s příčestím trpným. Někdy se v něm nachází přechodník činný spony býti, ale většinou se vyskytují bez něj, vždy by je však bylo možno doplnit (např. *Rozhořčen a uražen chladným přijetím, rozhodl se ihned odjet.*).¹⁴

Jak již bylo zmíněno, v češtině má přechodník minulý zcela knižní ráz a vyskytuje se ojediněle v některých starších psaných projevech nebo např. v uměleckých textech, kde se používá jako prostředek k archaizaci. Přechodník přítomny patří k prostředkům knižním, kromě ustrnulých tvarů, které nabývají platnost příslovečnou (např. *chtě nechtě*) nebo předložkovou (např. *nehledě na*). Objevuje se zvláště v diplomatických textech.¹⁵

2.4. POLOVĚTNÉ KONSTRUKCE – DEFINICE A ROZDĚLENÍ

V různých gramatikách se můžeme setkat s různým označením pro tento typ větných konstrukcí, např. „polovětné vazby“, „polovětné konstrukce“ či „polopredikační klauzule“. Co se týká definice, ve většině případů se autoři shodují, že jde o tzv. kondenzory informace, ovšem v dělení je možno vidět jistou rozdílnost.

¹³ Bohumil ZAVADIL, *Současný španělský jazyk II, Základní slovní druhy: slovesa*, Praha: Univerzita Karlova, 1995, 200-201.

¹⁴ Jaroslav BAUER, Miroslav GREPL, *Skladba spisovné češtiny*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, 149-150.

¹⁵ Marie ČECHOVÁ a kol., *Současná česká stylistika*, Praha: ISV nakladatelství, 2003, 118.

Čermákova a Zavadilova Mluvnice současné španělštiny užívá názvu polopredikační klauzule (ve španělštině *cláusulas semioracionales*) nabízí tuto definici:

„Polopredikační klauzule jsou syntaktické konstrukce uspořádané kolem nefinitních tvarů slovesných (infinitivu, gerundia, participia). Typ nefinitní formy fungují jako polopredikáty, protože stejně jako finitní tvary pojmenovávají proces, avšak explicitně nevyjadřují predikační a aktualizační kategorie. Představují jeden ze stupňů kondenzace druhého sdělení v jediné výpovědi a v jediné větě. Podle povahy polopredikátoru se rozlišují klauzule infinitivní a klauzule gerundiální.“¹⁶

Také dodávají, že polopredikační klauzule interpretujeme jako konstrukce analogické větám, od kterých se liší pouze polopredikační povahou svého členu. Existují polopredikační klauzule volně připojené, jež jsou polovětné povahy. Jsou oddělné pauzami či čárkami. Pak také existují klauzule těsně připojené a ty jsou vnitro větné. Dále je možno rozlišovat klauzule vázané a absolutní (viz nefinitní tvary slovesa). Co se týká participia, tvrdí, že ve španělštině v podstatě neexistují polopredikační klauzule participiální, jelikož konstrukce s participiem jsou vlastě jmennými predikáty nebo doplňky finitního verba (Např. *Cansado, el hombre no podía caminar. = /Estando/ cansado.*)¹⁷

Mluvnice současné španělštiny pak tedy dělí polopredikační klauzule takto:

- 1) Polopredikační klauzule infinitivní subjektivá vázaná ($S_1 = S_2$)
- 2) Polopredikační klauzule infinitivní objektová vázaná ($O_1 = S_2$)
- 3) Polopredikační klauzule infinitivní subjektivá absolutní ($S_1 \neq S_2$)
- 4) Polopredikační klauzule infinitivní objektová absolutní: neexistuje
- 5) Polopredikační klauzule gerundiální subjektivá vázaná ($S_1 = S_2$)
- 6) Polopredikační klauzule gerundiální objektová vázaná ($O_1 = S_2$)
- 7) Polopredikační klauzule gerundiální subjektivá absolutní ($S_1 \neq S_2$)
- 8) Polopredikační klauzule gerundiální objektová absolutní: neexistuje
- 9) Polopredikační klauzule subjektivá vázaná s participiem (implicitně gerundiální) ($S_1 = S_2$)
- 10) Polopredikační klauzule objektová vázaná s participiem (implicitně gerundiální nebo infinitivní), ($O_1 = S_2$)
- 11) Polopredikační klauzule subjektivá absolutní s participiem (implicitně gerundiální) ($S_1 \neq S_2$)

¹⁶ Bohumil ZAVADIL, Petr ČERMÁK, *Mluvnice současné španělštiny*, 466.

¹⁷ *Ibid.*, 467-468.

- 12) Polopredikační klauzule objektová absolutní s participiem (implicitně gerundiální):
neexistuje¹⁸

Moderní gramatika španělštiny od autorů Baéze San José, Dubského a Králové věnuje této problematice krátkou kapitolu a tvrdí, že polovětné vazby jsou ve španělštině častým prostředkem pro vyjádření vztahů mezi větami. Jejich rozdělení polovětných vazeb je na rozdíl od Zavadila a Čermáka kratší a polovětné vazby dělí podle toho, čemu mohou v češtině odpovídat:

- a) Souvětí souřadnému:

Jako příklad a jeho překlad uvádí: *Se presentó Dido **luciendo corona y peto de brillantes***. – *Vystoupila jako Dido a měla na sobě **brilantovou čelenku a náhrdelník***.

- b) Souvětí podřadnému:

Př. *Cultura está adquiriendo diversos fondos doumentales **para completar los ya existentes en el Colegio de San Ambrosio*** – *Ministerstvo kultury stále získává rozličné dokumenty, **aby tak doplnilo stávající fondy v Colegio de San Ambrosio***.

- c) Větnému členu:

Př. *El Ministerio de cultura ha dado un plazo máximo un mes **para elegir el emplazamiento definitivo del archivo*** – *Ministerstvo kultury stanovilo poslední lhůtu 1 měsíc **pro výběr definitivního místa pro archiv***

- d) Předložce, resp. pádové koncovce

Př. ... *regresó a su casa **después de comer*** – *Vrátil se domů **po jídle***.¹⁹

Hamplová nepojmenovává přímo ve své gramatice tyto konstrukce, ale zabývá se funkcí každého neurčitého slovesného tvaru zvlášť a v podstatě je také dělí podle toho, jak se překládají do češtiny. Co se týká funkce infinitivu ve větě, pokud má funkci předmět, pak v češtině odpovídá rovněž infinitivu ve funkci předmětu nebo odpovídá vedlejší větě předmětné (např. *No quiere hablar contigo* → *Nechce s tebou mluvit.*). Dále může mít funkci příslovečného určení, potom se obvykle do češtiny překládá vazba předložka + infinitiv vedlejší větou, popř. jmennou vazbou. Jako příslovečné určení infinitiv vyjadřuje:

- 1) Účel, a to pomocí předložek a výrazů: *a, para, a fin de, por, con el objeto de*, atd.

¹⁸ *Ibíd.*, 468-469.

¹⁹ Valerio BAÉZ SAN JOSÉ, Josef DUBSKÝ, Jana KRÁLOVÁ, *Moderní gramatika španělštiny*, 208.

Př. *Tuvimos que consultar la guía de teléfonos para averiguar tu dirección. – Museli jsme hledat v telefonním seznamu, abychom zjistili tvou adresu*

2) Způsob pomoci předložky *sin*

Př. *No te vayas sin concederme lo que pido. – Neodcházej, aniž mi poskytněš to, oč tě žádám.*

3) Příčinu pomoci předložek *de, por*

Př. *Muchas gracias por haberme acompañado hasta mi casa. – Děkuji, že jste mě doprovodil až domů.*

4) Podmínku - pomoci předložek *a, de*

Př. *A saber yo eso, no iba allí. – kdybych to byl věděl, nešel bych tam.*

5) Přípustku pomoci *con, a pesar de*

Př. *Con estar tan enfermo, trabaja mucho. – Přestože je tak nemocen, hodně pracuje.*

6) Časové vztahy

a) Předčasnost pomoci předložek *antes de*

b) Současnost pomoci *al*

c) Následnost pomoci *después de*

d) Časovou a místí mez pomoci *hasta*

Další s funkcí infinitivu, kterou Hamplová uvádí, je funkce přívlastku podstatného nebo přídavného jména a obvykle se pojí s předložkou *de*.

Např. *Venezuela pagó cala la gloria de haber dado a América del Sur dos de los principales héroes... Venezuela zaplatila draze za slávu, že dala Jižní Americe dva z přeních hrdinů...*²⁰

Co se týká překladu gerundia, Hamplová uvádí, že se překládá podle kontextu buď větou souřadnou, nebo vedlejší příslovečnou (časovou, způsobovou, příčinnou, podmínkovou a přípustkovou a důsledkovou) případně jmennou vazbou. Je lepší se vyhnout použití přechodníku se při překladu vzhledem k tomu, že v češtině je jeho užití omezené.²¹

Pokud přičestí minulé, tedy participium plní funkci vedlejší věty, překládá se do češtiny buď vedlejší větou, nebo jmennou vazbou, a pak tedy vyjadřuje časové vztahy, které mohou být někdy doprovázeny předložkami jako *después de, luego de, atd.*, dále vyjadřuje způsob,

²⁰ Sylva HAMPLOVÁ, *Stručná mluvnice španělštiny*, Praha: Academia, 1967, 234-238.

²¹ *Ibid.*, 239.

podmínku, příčinu a přípustku. V posledním případě může být participium se spojkami *aunque* a *si bien*.²²

Velice zajímavý náhled na tento problém přináší Dagmar Knittlová ve svém článku *K problematice španělských „kondenzorů“*, jež vychází z výsledků frekvenčního průzkumu slovesných tvarů v moderní španělštině, který byl sestaven v USA na Washington University kolektivem devíti pracovníků v čele s W. Bullem. V článku se zabývá otázkami spojenými s funkcí gerundia a infinitivu a jejich poměrem k vedlejší větě. O participiu se nezmiňuje, jelikož se autorům výzkumu nepodařilo stanovit uspokojivé kritérium, podle kterého by bylo možno participium statisticky pojmout či vyloučit.²³

Knittlová uvádí, že jednou z funkcí jmenných (neurčitých) tvarů ve španělštině je jejich funkce jako kondenzačních prostředků, které ve větě nahrazují jinak nutnou větu vedlejší. Tato kondenzace je ve španělštině velmi oblíbená především v literárním a odborném stylu, kde se často objevují dlouhá a složitá souvětí. Naopak oproti češtině je jejich užití nesrovnatelné, kde je tendence užívání již tak málo frekventovaných kondenzátorů klesavá. Knittlová tvrdí, že rozdíl v hutnosti češtiny a španělštiny je neobyčejně závažný. V českých mluvnicích se často tento jev označuje jako krácení vedlejších vět gerundiem, infinitivem a participiem, nicméně o krácení jde především z hlediska češtiny, kde kondenzory mohou působit strojeně až archaicky. Kondenzory se ve španělštině tolik užívají z různých důvodů, jedním z nich je, že zavedením kondenzoru je možné vypustit spojky a gramatické morfémy vyjádřené na určitém slovese. Sdělení vyjádřené kondenzorem nezatěžují explicitně vyjádřené gramatické funkce, a proto se s kondenzorem daleko lépe manipuluje než s vedlejší větou.²⁴

Pokud jde o vazby s gerundiem, ty tedy vyjadřují především původní děje či procesy bez jakékoliv bližší specifikace, kterou si musíme vložit až na základe kontextu. Tato specifikace bývá často velmi subjektivní, protože vztah mezi gerundiem a hlavní predikací není nijak vyjádřen a je tedy otevřený. Gerundium si maximálně zachovává charakter přísudkového slovesa, jelikož prakticky nikdy nestojí na místech, která bývají normálně zastávána substantivem nebo adjektivem. Složený tvar gerundia se vyskytuje naopak velmi zřídka a označuje předčasnost.²⁵

²² Ibid., 244-245.

²³ KNITTLOVÁ Dagmar KNITTLOVÁ, *K problematice španělských kondenzorů*. Časopis pro moderní filologii 49/1967, Praha: Klub moderních filologů, 223-231.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

Infinitiv má pak ve srovnání s gerundiem spíše rysy substantivní, protože stává na místech normálně zastávaných substantivem. Infinitiv se používá v polovětných vazbách hlavně, když je z významu požitá předložka jasná, o jaký typ determinačního vztahu jde. Knittlová uvádí, že až 50% všech infinitivních vazeb se užívá s předložkou „*para*“, potom se velmi často vyskytuje s předložkami „*sin*“ a „*por*“, které se často pojí se spojkou „*que*“. Dále se často vyskytuje předložka s členem určitým „*al*“ s infinitivem, v tomto případě má toto spojení význam časový. Naopak vztahy podmínkové a přípustkové se vyjadřují vedlejšími větami a ne infinitivními vazbami s předložkami „*a*“, „*de*“, „*con*“. Rozhodujícím hlediskem při volbě mezi infinitivní vazbou s předložkou a mezi vedlejší větou je ve většině případů to, jestli se podmínky obou vět liší. Pokud jsou stejné, užívá se předložka + infinitiv.²⁶

²⁶ Ibid.

3. TEORIE PŘEKLADU

Tato kapitola se věnuje všeobecné teorii překladu, ale hlavně teorii překladu syntaktických struktur a polovětných vazeb.

Dagmar Knittlová a kolektiv uvádějí ve své publikaci *Překlad a překládání* pár pravidel, kterými by se měl překladatel řídit. Tvrdí, že pokud má být překlad brán jako dobrý, měl by být vnímán jako původní dílo vytvořené v daném jazyce, nikoli jako překlad. Aby bylo dosaženo tohoto cíle, tedy aby byl překlad vnímán jako kvalitní, musí splňovat alespoň tato 3 kritéria:

- a) Jazykový projev v cílovém jazyce by měl působit zcela **přirozeně** a organicky.
- b) Výsledná práce má v cílovém jazyce totožný význam jako text v **původním jazyce**.
- c) V cílovém jazyce je nutno zachovat **dynamiku** původního textu ve výchozím jazyce.²⁷

Při překládání je užito různých metod, kterými se zabývá mnoho teoretiků, jako např. Fjodorov, Levý, Catford. Nepoužívali vždy stejné termíny a tyto metody nazývali obecně změnami nebo postupy. Kanadští autoři Vinaye a Darbelneta, ze kterých vychází mnoho současných lingvistů, používali především sedm hlavních postupů při překladu. Tyto postupy jsou řazeny od nejjednodušších po nejsložitější:

1. Transkripce – tedy fonetický přepis
Např. *scanner* → *skener*
2. Kalk - doslovný překlad, neboli vytvoření slova nebo ustáleného slovního spojení v češtině, kopírováním struktury lexikální jednotky ve východních jazycích, tzn. zaměňování morfémů za jejich ekvivalenty
Např. *rascacielos* → *mrakodrap*
3. Substituce – nahrazení jednoho jazykového prostředku jiným, neboli pojmenování téhož různým způsobem, jde tedy o pojmenování téhož různým způsobem, může jít např. o použití synonyma.
Např. nahrazení substantiva osobním zájmenem: *¡Pásamela!* → *Poděj mi sůl!*
4. Transpozice – nezbytné gramatické změny v důsledku odlišného jazykového systému
Např. překlad polovětných vazeb
5. Modulace – záměna slova nebo slovního spojení, jehož význam lze logicky vyvodit z významu ve výchozím jazyce
Např. *Dar las clases particulares* → *Doučovat*

²⁷ Dagmar KNITTOVÁ a kolektiv, *Překlad a překládání*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010, 14-15.

6. Ekvivalence – použití stylistických a strukturních prostředků, které jsou odlišné od originálu v např. v oblasti expresivity, idiomů a přísloví
Např. *Echar margaritas a los cerdos* → *Házet perly sviním*.
7. Adaptace – nahrazení situace popsané v originále jinou adekvátní situací^{28 29}

Co se týká překladu španělských syntaktických struktur (blíže polovětných vazeb) do češtiny, potom jde tedy dle prvního řazení o transpozici. Knittlová hovoří v publikaci K teorii i praxi překladu hlavně o překladu z angličtiny, ale její poznatky mohou být užitečné také pro španělský překlad. Pokud jde o překlad větných kondenzorů, přidává že v češtině se používá na místě infinitivních, gerundiálních a participiálních tvarů určitých tvarů slovesných. Čeština tedy preferuje věty, ať už hlavní nebo vedlejší, se spojovacím výrazem nebo bez něj. A z toho plyne pro překladatele problém, jaký spojovací výraz tedy použít. Musí tedy rozpoznat, odhadnout, jaké logické spojení autor originálu původně zamýšlel, což nemusí být vždy jednoznačné. Přidávání spojovacích výrazů může vést k větší kohezi textu a beletristický text může působit příliš logicky.³⁰

Josef Dubský se vyjadřuje k tzv. syntaktické či větné transpozici jako k jednomu z nejkomplicovanějších druhů transpozice. Za nejsložitější syntaktické transpozice považuje ty, kde se nahrazují určité druhy vět jinými, Dubský jako jeden z příkladů takové transpozice uvádí konstrukce typu předložka + infinitiv, které jsou ve španělštině běžné, ale v češtině jsou nahrazeny různými formulacemi. Jako příklad uvádí vazbu para + infinitiv, kterou je možno přeložit podle kontextu více způsoby, například podstatným jménem, souvětím souřadným nebo vedlejší větou časovou. Dále al + infinitiv, která se převádí buďto na konstrukci s podstatným jménem nebo s přídavným jménem, na vedlejší větu časovou, příčinnou nebo podmínkovou či přívlastkovou.³¹

Knittlová uvádí k překladu španělských polovětných vazeb tvořených gerundiem a infinitivem to, že při překládání do češtiny je nutné tyto vazby „odkondenzovat“. Při převodu vazeb gerundiálních raději použijeme paratakticky uspořádané věty hlavní spíše než věty vedlejší, které říkají víc než originál a působí příliš logicky. V převodu polovětných vazeb do češtiny tedy existuje velké procento hlavních vět. Týká se to hlavně gerundiálních vazeb,

²⁸ Ibid., str. 18 - 19

²⁹ „Teorie překladu“ na Univerzita Palackého v Olomouci, <<http://oldukrajnista.upol.cz/Docs/Teorie%20prekladu.htm>>, [20. 6. 2015].

³⁰ Dagmar KNITTLOVÁ, *K teorii i praxi překladu*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, 94-95.

³¹ Josef DUBSKÝ, *Capítulos de estilística funcional comparada*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1988, 20-21.

protože gerundium je typ kondenzoru, který neumožňuje rozpoznat, o jaký typ zhuštěné predikace vlastně jde. Zřejmě je to díky odlišnému psychologickému přístupu španělštiny k objektivní realitě, než jaký se uplatňuje v češtině.³²

Autoři Veselá, Reska a Jašek se vyjadřují ve své cvičebnici konkrétně k překladům infinitivních, gerundiálních vazeb takto:

- **Infinitiv** s předložkami *para, sin, por, a, de, con* tvoří tzv. samostatné infinitivní vazby, které se překládají do češtiny vedlejšími větami, event. jmennou vazbou a mají funkci příslovečného určení, jehož význam se liší podle charakteru jednotlivých přeložek
- **Gerundium** se překládá do češtiny jako:
 - věta souřadná se spojkami *a, ale, však, ani*
 - příslovečné určení vyjádřené substantivem v předložkových pádech (např. *sonriendo = s úsměvem*) nebo tvarem adverbia vzniklého z příslovečného adjektiva, např. překvapeně
 - vedlejší věty příslovečné:
 - časové se spojkami *když, jakmile, jak, zatímco, až*
 - způsobové se spojkami *tak že, tím že, jako by, jako když*
 - příčinné se spojkami *protože, jelikož, poněvadž, že, neboť*
 - přípustkové se spojkami *ačkoliv, třebaže, přestože, i když*
 - podmínkové se spojkami *jestliže, -li, když, jak, kdyby*
 - výjimečně se překládá jako přechodník
 - adjektivizovaný přechodník na *-cí* od nedokonavých sloves
- **Participium** se v polovětných vazbách převádí do češtiny:
 - vedlejšími větami:
 - časovými pomocí spojek *když, jakmile* (zvláště pokud je participium doprovázeno výrazem *una vez*), *poté, potom co* (pokud je participium uvozeno výrazy *después de, luego de*), *až* (uvozeno *hasta después de*, popř. jen *hasta*), dále pomocí předložek *po, při*
 - způsobovými s předložkou *s(e)*
 - podmínkovými pomocí spojek *jestliže, -li, když, kdyby*

³² Dagmar KNITTLOVÁ, *K problematice španělských kondenzorů*. Časopis pro moderní filologii, str. 226.

- přípustkových se spojkami *ačkoli(v)*, *třebaže*, *přestože* (hlavně pokud se pojí *s aunque* a *si bien*)³³

³³ Jana VESELÁ, Jaroslav RESKA, David JAŠEK, *Čeština a španělština: srovnání syntaktických struktur*, Ostrava: Ostravská Univerzita Ostrava, 2004, 15, 29-34, 40-41.

4. PŘEKLAD POVÍDEK

4.1. ZMĚNY POVAHY

Na tyto dny připadá první výročí od podivného zmizení mého přítele Vicenta Holgada. Podzim začal trochu dříve vlahými dešti, které zanechaly v parcích a v lidských srdcích jakousi rétorickou vlhkost, jež byla velice příznivá nejen pro smutek, ale i pro euforii. Duševní rozpoložení mého přítele kolísalo mezi oběma extrémy, ale já jsem jeho nestálost prisuzoval jen tomu, že přestal kouřit.

Vicente Holgado a já jsme byli sousedé v jednom činžovním domě na ulici Canillas ve čtvrti Prosperidad v Madridu. Poznali jsme zvláštním způsobem jednoho dne, když jsem přemohl svou přirozenou stydlivost a zaklepal na jeho dveře, ne abych protestoval proti nadměrné hlasitosti jeho přehrávače, ale jen proto, že si pouštěl písničky Simona a Garfunkela, dvojice, kterou jsem zbožňoval od té doby, kdy začal Vicente Holgado žít v sousedním bytě, jenž byl až do té doby nepravidelně obydlen jedním vojákem. Tento voják proti všem předpokladům zemřel jednoho víkendu ve své rodné vesnici, protože se přejedl fabadou. Vicente mě pozval dál a poslouchal s ironickou rozvážností mé stížnosti, zatímco nám naléval whisky a dával do videa pásku s vystoupením Simona a Garfunkela v newyorském Central Parku. Zdržel jsem se tedy, abych se s ním podíval na vystoupení, a tak se z nás stali přátelé.

Bylo by náročné popsat v pár řádcích jeho extravagantní osobnost, ale pokusím se o to, abych alespoň nastínil jeho osobu a dal tak náležitě do kontextu jeho, pro některé nevysvětlitelné, zmizení. Bylo mu stejně jako mně třicet devět let a byl jediným dítětem v rodině, jejíž rodokmen krutě zastříhly nůžky náhody či impotence, až to zašlo tak daleko, že v něm úplně chyběly postranní větve. Chvilí potom, co se přistěhoval do čtvrti Canillas, mu zemřel otec, který byl vdovec už několik let, a tak zůstal najednou sám bez rodiny. Navzdory tomu se nezdál být šťastný. Nemohl bych ani s jistotou říct, že se jednalo o zjevného smolaře, ale jeho nostalgický hlas, mrzuté chování a smutné oči tvořily jakýsi druh nízkokalorické povahy, který mi však připadal zvláště přívětivý. Brzy jsem upozoroval, že neměl žádné přátele a že také nemusel pracovat, protože žil z nájmu tří nebo čtyř velkých bytů, které mu jako dědictví zanechal jeho otec. V jeho bytě nebyly knihy, ale měl tam ohromné množství pečlivě uspořádaných desek a videokazet umístěných v kusu nábytku speciálně navrženém pro tuto funkci. Televize nacházela na privilegovaném místě v úzkém, neosobně zařízeném, obývacím pokoji. V jednom z jeho okrajů se nacházela díra, kterou jsme nazývali kuchyní. Jeho byt byl

replikou toho mého a vzhledem k tomu, že jeden byt přecházel v druhý, udržovaly mezi sebou poněkud znepokojující zrcadlový vztah.

Kromě toho bych měl říct, že Vicente Holgado jedl pouze uzeniny, odtučněné jogurty a toustový chléb, a že scházel do obchodu párkrát do týdne nastrojený v kostkovaných bačkorách, které používal na doma, a v hladkém pyžamu. Na pyžamo si měl ve zvyku oblékat plášť, jenž mi připomínal ten typ pláště, který používají exhibicionisté ve vtipech. Jednoho dne, když jsem se vracel z práce, neslyšel jsem Vicentův gramofon ani jeho televizi a ani žádné jiné zvuky, které obvykle vydával, když bloumal svým malým bytem. Ticho trvalo po celý zbytek dne, takže když nastala noc, začal jsem si v posteli dělat starosti a přepadla mě nespavost. Je pravda, že se mi po něm stýskalo. Zmiňovaný zrcadlový vztah mezi jeho a mým bytem se teď v poslední době rozšířil tak, že dostihl i nás dva osobně

A tak když jsem si večer čistil zuby ve své koupelně, oddělené od té jeho tenkou příčkou, představoval jsem si Holgada, jak si na druhé straně mého zrcadla také čistí zuby. A když jsem odtáhl příkrývku, abych se uložil ke spánku, představoval jsem si, že můj přítel provádí stejné pohyby ve stejné chvíli, kdy jsem je dělal já. Když jsem vstal, abych se šel do lednice napít vody, představoval jsem si Vicenta, jak otvírá dveře své lednice v tu samou chvíli, kdy jsem otevíral já dveře té své. Nakonec jsem si začal myslet, že mé sny jsou odrazem těch jeho. A tomu všemu věřím, abych odlehčil samotě, již tento druh bytů způsobuje těm, kteří v něm setrvávají více než rok. Zatím jsem nepoznal žádného obyvatele těsného bytu pokrytého kobercem, jenž by netrpěl vážnými změnami povahy mezi prvním a druhým rokem života v jakési krabici, který připomíná takovou lehčí smrt.

Tu noc jsem vstal a šel jsem zaklepat na jeho dveře. Nikdo neotvíral. Dalšího dne jsem to udělal znovu se stejným výsledkem. Snažil jsem si jeho nepřítomnost zdůvodňovat tím, že musel urgentně odcestovat, ale takové vysvětlení bylo těžko uvěřitelné vzhledem k tomu, že Vicente Holgado nenáviděl cestování a jeho šatník se zmenšil na sedm nebo osm pyžam, tři páry papučí, dvě zástěry a na zmíněný plášť exhibicionisty, se kterým mohl sejít do obchodu a dojít k bance, aby si vybral tu trochu peněz, s níž přežíval. Nemohl v něm jít ale někam dál, aniž by budil pozornost. Jednou mi přiznal, že vlastnil oblek, který si měl ve zvyku oblékat tehdy, když se odvážil cestovat (takto to nazýval on) do jiných čtvrtí hledat filmy na videu, ale ve skutečnosti to nikdy nedělal. Chvíli po tom, co jsme se poznali, přenechal takovou zodpovědnost na mně. Poblíž mé kanceláře se nacházela totiž videopůjčovna, kde jsem půjčoval filmy, na které jsme se spolu večer dívali.

Vysvětlení jeho náhlého odcestování tedy k ničemu nevedlo.

Asi čtvrtého dne jsem šel dolů za vrátným a vyložil jsem mu své starosti. Tento muž měl duplikáty všech klíčů v domě, a jelikož věděl o mém přátelství s Vicentem Holgadem, nestálo mě velké úsilí přesvědčit ho o tom, že bychom se měli jít nahoru podívat, co se stalo. Před tím, než jsme vložili klíč do klíčové dírky, jsme třikrát nebo čtyřikrát zazvonili. Až potom jsme se rozhodli otevřít a byli jsme pořádně překvapení, když jsme zjistili, že byl na dveřích nasazený bezpečnostní řetízek, který je možné zastrčit pouze zevnitř. Úzkým otvorem vytvořeným řetízkiem jsem několikrát na Vicenta zavolal, aniž bych dostal nějakou odpověď. Neklid či strach z vážnosti této situace se začal zmocňovat části mého těla nazývanou soudními lékaři jako dutina břišní. Vrátný mě uklidňoval:

„Nemůže být mrtvý, to už by bylo cítit.“

Zavolali jsme z mého bytu na policejní stanici v ulici Cartagena a pověděli jsme jim o tomto případu. Brzy se ukázali se soudním příkazem tři policisté, kteří přemohli nepatrný odpor řetízku lehkým drcnutím do dveří. Jako opozdilci na koncertě jsme všichni tiše pronikli do kamarádova bytu. V obýváku ani v malé ložnici nebylo nic nenormálního. Policisté se dívali pod postel, do vestavěné skříně i do lednice. Nic. Ale nejvíce překvapující bylo to, že jediná dvě okna v bytě byla také zavřena zevnitř. Nacházeli jsme se v situaci, kterou specialisté v detektivních románech nazývají problém uzavřeného prostoru. Tato situace spočívá v umístění oběti trestného činu uvnitř místnosti, jejíž možné východy byly zapečetěny zevnitř. V našem případě nešlo o oběti, ale problém byl v podstatě stejný, jelikož jsme nechápali, jak mohl odejít Vicente Holgado ze svého bytu, který byl zevnitř uzavřený.

Během následujících dnů od této zvláštní události mě policie dost obtěžovala. Podezívali mě z důvodů, které mi nikdy nevysvětlili. Nicméně si umím představit, že žít sám a přijmout přátelství od takové osoby, jako je Holgado, je víc než dostačující k vyvolání celé řady domněnek v lidech, kteří se musejí setkávat s celou řadou podivných projevů dějících se v takovém městě, jako je Madrid, denně. Noviny věnovaly události nepravdělnou pozornost a ve většině případů s rádoby vtipnými komentáři okolo osoby zmizelého. Vrátnému jsem přestal dávat měsíční dýško od té doby, co přispěl svými názory o povaze mého přítele k tomu, že vše udělal ještě více groteskní.

Jak plynul čas, policie na mě zapomněla a předpokládám, že na Vicenta taky. Složka s jeho jménem už bude nejspíše zařazena do archivu v nějakém úředním suterénu, kde se nachází velké množství dalších nevyřešených případů. Pokud jde o mě, já jsem si nezvykl na jeho nepřítomnost, jež je ještě více skandální, uvážíme-li, že je jeho byt ve stejných podmínkách, v jakých ho Vicente zanechal. Soudce pověřený případem ještě nerozhodl, co se má stát s jeho majetkem, ačkoliv majitel chce logicky byt co nejdříve pronajímat. Nacházím se

tedy v bolestné situaci, kdy stojím proti zrcadlu, které už mě neodráží. Mé pohyby, má přání, mé sny už nemají kopii na druhé straně přičky. Nicméně prostředí, v němž se takový obraz vytváří, zůstává nedotčené. Pouze zmizel obraz, postava, ztvárnění. Tedy pokud nevezmeme v úvahu, že bych já byl ztvárněním, postavou a obrazem a Vicente Holgado byl originálním objektem, který by mě snížil na pouhý stín bez skutečnosti.

Snad kvůli opuštění a osamocení, které se mě zmocnilo, jsem se hned rozhodl zveřejnit, co jsem tehdy skrýval. Rozhodl jsem se pro to zaprvé, abych neměl podíl na ještě větším pošpinění památky mého přítele, a za druhé ze strachu, aby má reputace normálního muže – dosažená během mnoha let námahy a přetvářky – neutrpěla nějakou veřejnou újmu.

Nepochybuji, že mi toto prohlášení způsobí celou řadu sociálních, pracovních a rodinných problémů. Ale také беру v úvahu, že přátelství má nějakou cenu, a přízeň, kterou mě Vicente Holgado obdaroval, mu teď musím vrátit veřejným prohlášením, i kdyby to mělo sloužit k pobavení těch, kteří si nevidí dál než na špičku svého nosu.

Vicente totiž začal v týdnech předcházejících jeho zmizení věnovat nadměrnou pozornost vestavěné skříni ve svém bytě. Jednoho dne, když jsme seděli před televizí omráčeni whisky, pronesl poznámku, která postrádala jakoukoliv souvislost:

„Všiml sis,“ řekl, „že to nejlepší v tomto bytě je vestavěná skříň?“

„Je dobrá, prostorná,“ odpověděl jsem.

„Více než prostorná – je pohodlná,“ dodal.

Dal jsem mu mechanicky za pravdu a pokračoval jsem v koukání na televizi. Zvedl se z pohovky, přiblížil se ke skříni, otevřel ji a začal uvnitř upravovat věci. Po chvíli se otočil a řekl mi:

„Tvou vestavěnou skříň dělí od mé slaboučká přička z tenkých cihel. Kdybychom do ní udělali díru, mohli bychom procházet z jednoho bytu do druhého.“ „Jo,“ odpověděl jsem, zatímco jsem se soustředil na osudy hlavního hrdiny v televizi.

Nicméně jeho nápad tajně spojit oba byty skrz skříň mě fascinoval, ale dal jsem si dobrý pozor, abych to nedal najevo

Po této události dny plynuly jeden po druhém, jak to tak bývá, aniž by se událo něco, co by zasloužilo větší pozornost. Až na malé – ačkoliv najednou logicky zapadající – změny v povaze mého přítele. Jeho střed zájmu – do té doby to byl televizor – se nepozorovatelně přesouval ke skříni. Pracoval v ní, zatímco já jsem sledoval filmy, a občas vlezl dovnitř a zavřel dveře zevnitř zástrčkou, kterou tam umístil on sám. Za chvíli se znovu objevil, ale neměl výraz člověka, jenž zůstal půl hodiny na tmavém místě. Choval se, jako kdyby vystoupil

z naloženého vlaku samými zážitky a jakoby bylo možné v jeho očích vidět mlhavý odraz měst, vesnic a lidí, který získal dlouhou cestou.

Já jsem se toho všeho účastnil s ohleduplným klidem a s mlčky jsem přijímal další jeho zvláštnosti, před které mě stavě. Když už jsem ztratil vzácné přátelé z mládí, a když jsem si nakonec přiznal, že se lidé rodí, rostou, rozmnožují a umírají, kromě mě a Vicenta, kteří jsme se nerozmnožovali, abychom zarazili tento absurdní proces, zdálo se mi, že jsem měl pečovat více o toto poslední přátelství, ve kterém nikdy nebyla náklonost a emoce v popředí zájmu.

Jednoho dne se nakonec rozhodl se mnou mluvit a to, co mi řekl, jsem během posledního roku skrýval s nadějí, že to vymažu z hlavy. Jak se zdálo, podle toho, co mi řekl, měl dlouho jedno přání. Toto přání přešlo v teorii, podle které jsou mezi sebou všechny vestavěné skříně ve vesmíru propojené. Takže když někdo vlezl do skříně ve svém domě a našel vhodné spojení, mohl dorazit v několika vteřinách do skříně v kterémkoliv domě, například ve Valladolidu.

S nedůvěrou jsem se podíval směrem ke skříně a zeptal jsem se ho:

„Ty jsi objevil to spojení?“

„Ano,“ odpověděl horečnatým tónem, „odhalil jsem ho toho dne, kdy jsem odhalil, že toto spojení není místo ale stav, jako peklo. Řeknu ti, že trvá několik dní projít vestavěné skříně sousedních domů.“

„A proč jsi nešel dále?“ zeptal jsem se.

„Protože neznám dobře mechanismus návratu. Dnes ráno jsem se dost vylekal, protože jsem vlezl do své skříně a najednou jsem se ocitl v jiné (mimochodem v hodně pohodlné), ze které jsem slyšel nějakou konverzaci v pro mě neznámém jazyce. Vystrašený jsem se snažil hned vrátit, ale stálo mě to hodně úsilí. Dostával jsem se z jedné skříně do druhé a až nakonec, stále nevím jak, jsem se ocitl znovu tady. Kdybys viděl věci, které na těch místech lidé schovávají a jak málo pozornosti jim věnují, byl bys udiven.“

„Dobře,“ řekl jsem, „tak se pohybuj v sousedství, dokud nezískáš trochu praxe.“

„Myslel jsem, že to tak budu dělat.“

Následujícího dne od této konverzace zmizel Vicente Holgado z mého života. Jen já jsem věděl, alespoň do dneška, že zmizel ve skříně. Pomocí těchto stránek bych chtěl vyzvat všechny lidi dobré vůle k tomu, aby měli za své své skříně čisté a upravené, a za druhé, až někdy některou z nich otevřou a najdou v ní osobu v křehkém pyžamu a se smutnou tváří, kterou jsem, doufám, dobře popsal, vězte, že jde o mého přítele Vicenta Holgada a dejte co nejdříve vědět o jeho místě pobytu.

Konec.

4.2. NEJŠTASTNĚJŠÍ ŠTĚDRÝ VEČER

Takže nakonec propadla závislosti.

Měla šedesát sedm let a pila od čtyřiceti, ale nikdy si nepomyslela, že by se její zvyk dát si za den pár panáčků mohl stát objektem vědecké pozornosti nebo že by se její případ mohl stát součástí různých studií, které jsou obecně pojmenovány jako závislost. Ale na černobílé obrazovce televizoru se objevil doktor s bradkou, který mluvil o tématu s velkou vážností, a občas také ukazovali obrázky barů s pijícími pány. Někteří z nich vyplazovali jazyk a ukazovali na diváky neslušná gesta.

Nicméně ona taková nebyla. I když byla prostá, snažila se vždy vycházet se svými současníky a mezi sousedy byla vážená nejen kvůli svému dobré vlastnosti pomoci všem, ale také pro své vychované způsoby ve vztahu k ostatním.

Žila v jednom starém domě blízko ulice Serrano, kde její manžel a ona dělali vrátné. Když nastal čas odchodu do důchodu, dobrosrdečnost sousedů nebo možná pracovní zákony té doby dovolily, že mohli zůstat v maličkém bytě po zbytek svého života.

Její manžel zemřel přesně v roce odchodu do důchodu a tři měsíce od svatby jejich dcery. A tak teď sama v bytě využívala tohoto privilegia tím způsobem, že si dávala sklenku koňaku a dívala se na obrazce vyzařované televizorem, aniž by věnovala pozornost jejich ději. Ale dnes, právě dnes, v tak významný den mluvil v televizi nějaký muž s bradkou, který jí připomínal jejího otce. Z úcty zvýšila hlasitost, aby poslouchala, co říká (občas mrtví používají tyto triky, aby poslali živým zprávy) a zdálo se, že ji porovnává s nějakými opilci, kteří neměli ani košili, ani vzdělání a ani morální zásady.

Přesně si pamatovala, kdy začala pít: bylo to kolem jejich čtyřiceti let. V té době šel její manžel brzy odpoledne na vrátnici a dcera šla do školy. Zapnula televizi, dala si sklenku koňaku a natáhla se na gauč tak, aby mohla mít současně výhled na televizní obrazovku a na zrcadlo příborníku. Po třetím doušku začala chápat bytí. Tak to je, řekla si, existuje další život, ale vstupujeme do něj postupně.

Dívala se do zrcadla příborníku a zpozorovala, že jejím stárnutím se živí ta druhá, která byla na opačné straně, a že ona tvoří její proslulou verzi. Zestárla tedy, aby dala mládí svému vlastnímu odrazu.

Takové chápání reality se jí nicméně nevyhnulo, a tak jí v tomto období dostihla bolestná a dlouhá nemoc související s duševní otázkou, kterou lékaři diagnostikovali jako obtížné vlastní stáří. Během několika let se nehnula z domu, ani se nestýkala s žádnými lidmi kromě svého manžela a své dcery. Dostala se ze stavu sklíčenosti proto, aby mohla vstoupit do snu,

v němž přecházela do stavu, který ji přiváděl až ke smutku. Ale odpoledne stále trávila nádherným způsobem před televizí a před zrcadlem se skleničkou koňaku. „Takový je život,“ opakovala si dokola, „je možné vidět věci, které ostatní nevidí.“

Jednoho jarního dne se oblékla, namalovala a vyšla na ulici. „Uzdravila se,“ mysleli si všichni. Ona ale věděla, že nebyla nemocná, ale že jen prošla (jako housenka) fází odpočinku, aby se přeměnila v jinou formu a aby tak dodala sílu k vývinu té druhé, která na úkor ní vyrůstala na druhé straně zrcadla, tedy na druhé straně života.

S radostí přešla ulici Serrano a přiblížila se až k budově ABC, kde mívala kamaráda domovníka. Potom pokračovala v procházce směrem k jezuitskému kostelu, aby poděkovala za své zlepšení, a jak přicházela k ulici Juana Brava, měla halucinaci: viděla ohromnou budovu, která vypadala, jako by se zrodila dole v ulici Castellana, celá postavená ze skla, ze zrcadel. Zamířila tím směrem, když si najednou pomyslela, že by ta budova měla každou chvíli zmizet, avšak nejen že nezmizela, ale navíc ji její zrcadla postupně odrážela, když procházela vznešeným krokem ulicí Juana Bravo.

Z tohoto místa viděla také ostatní stavby. Jedna z nich měla například půlkruhovou střechu, z níž vyčnívaly moc hezké červené trubky připomínající palubu nějaké velké lodi. Nakonec právě tam, u jejich nohou, vyrostla celá skupina staveb čistých jako podnos ze stříbra a podmanivých jako domy z pohádky. Vypadalo to, jako by právě pohádky byly předlohou k tomu, co by člověk mohl najít, když překročí práh bezprostřední reality.

Zvážila možnost, že by to všechno nebyla halucinace, nýbrž výsledek nějaké stavební horečky, k níž došlo ve čtvrti během jejího důchodu. Ale hned to zavrhla, protože nebylo možné postavit tak velký dům pokládáním jedno skla na druhé, aniž by se skla nerozbila a aby neznamenal vážné nebezpečí pro kolemjdoucí. A tak tedy usoudila, že šlo o její vlastní vidinu, jež mohla být způsobena alkoholem. Ta vize byla tak příjemná, že stálo za to pokračovat s mírou v pití.

Neřekla nic své rodině, ale každý večer, po tom co si dala dvě sklenky, odešla vznešeným krokem na ulici Juana Bravo a pozorovala to nádherné město plné světla, které se tam nacházelo pouze pro její oči.

Nicméně ten s bradkou, jenž ji připomínal otce, nepřestal vypouštět výhrůžky na všechny ty lidi, kteří jsou zvyklí dát si víc než dvě až tři skleničky denně.

Zvedla se, nechala puštěnou obrazovku bez zvuku a odešla na chodbu zvednout telefon, který už nějakou chvíli zvonil.

Byla to její dcera. Řekla jí, že k ní letos na Štědrý večer na večeři neprijdou, protože má příliš malý byt a přesouvat se s dětmi z Móstoles je velmi náročné.

„Netrap se tím, dcerko,“ odpověděla.

„Každopádně,“ odmlouvala dcera, „ty bys mohla přijet k nám na večeři a vyspat se na gauči. Julián musí jít ráno do centra a mohl by tě vzít domů.“

Stařenka naléhala, že není připravená na tento plán. Dcera se zdála být zarmoucená nebo se cítila provinile.

„A to budeš v tak významný den večeřet sama?“ zeptala se.

„Ano,“ řekla a položila telefon bez dalšího vysvětlování.

Potom zamířila do kuchyně, kde se dívala na láhev koňaku, protože pán s malou bradkou v ní vyvolal chuť pít. Z ulice přicházel hluk vánočních petard a stěnami prosakovalo vzrušení ze sousedních bytů, jejichž obyvatelé se připravovali na velkou rodinnou večeři.

Před tím než otevřela skříňku, šla se podívat, kolik se jí nahromadilo špíny v ledničce, na staré plotně a na kachličkách: zdálo se jí to přijatelné. Pře dvěma měsíci se rozhodla nikdy víc neuklízet kuchyni vzhledem k výpočtům, podle kterých by měla zemřít před tím, než špína dosáhne krajní míry zanedbanosti. Tento závod mezi mastnotou a prachem na jedné straně a jejím stářím na straně druhé jí připadal zábavný. Ovšem některá odpoledne ji přepadal strach, že špatně odhadla své výpočty a že skončí jako ti vetešníci, o kterých se po jejich smrti píše v novinách, protože žili v hromadě odpadků.

Láhev byla prázdná. Přesto ji převrátila nad sklenici, kdyby šlo o optický klam, ale nevytekla z ní jediná kapka koňaku. To není možné, slavnostně ji otevřela dnes ráno a měla jí vydržet dva dny. I když poslední dobou počítala špatně. Už minulý měsíc neměla koňak ani peníze dva dny před výplatou důchodu a musela poprosit jednu sousedku o půjčku.

Cítila v žaludku bodavou bolest způsobenou strachem a běžela se podívat do peněženky, kde našla nějaké mince, za které by si nemohla koupit ani sklenici levného vína. Peníze ji nepřišly prvního ani druhého, protože prvního byl svátek.

Odešla do obýváku a v breku si lehla na gauč. V televizi už nebyl pán s malou bradkou. Nějaké mladé dívky s dlouhýma nohama předváděly reklamu na šampaňské, které se vlévalo do křišťálové sklenice jako tekoucí zlato, zatímco v jejím středu utvářelo nádherný sloupec z bublin.

Osušila si slzy, podívala se směrem k zrcadlu a spatřila tu druhou, která se velmi podobala dívkám z reklamy, jak se lhostejně směje jejímu osobnímu dramatu. Znovu se rozplakala, ale tentokrát silněji. Potom usnula.

Vzbudily ji okolo jedenácté výkřiky z domu naproti. Všichni se zdáli být velmi šťastní. Cítila, že má hlad.

S obtížemi se zvedla a šla do kuchyně. Otevřela skříňku, kde schovávala konzervy a vytáhla jednu plechovku tuňáka. Zatímco otvírák klouzal po okraji nádoby, cítila jako vždy pohnutí strachu vyvolané představou, že uvnitř plechovky bude něco jiného, než oznamuje etiketa. Někdy si myslela, že by namísto tuňáka mohla najít sardinky, slávky, ale také zuby nebo klíč ze zlata. Kdo ví, co se může objevit v tak uzavřené věci, která pochází z tak vzdálených míst.

Okamžitě ji překvapilo, že z otevřené rány na boku plechovky nevyvěřala obvyklá porce tuku. Vypadalo to, že je plechovka vyschlá. Se srdcem v krku pokračovala v otvírání a nakonec nadzvedla špičkou nože víko pro případ, že by uvnitř bylo něco nepříjemného.

Byla tam lahvička koňaku podobná těm krásným lahvičkám, které sbíral obchodník, k němuž chodívala. Okamžitě popadla další plechovku, otevřela ji a znovu našla stejnou lahvičku, jako byla ta předchozí. Spočítala množství plechovek a došla k závěru, že má zásoby na dva týdny.

S úsměvem a se slzami se vrátila se do obývacího pokoje s nákladem konzerv v náručí. V televizi dávaly vánoční mši. Natáhla se do obvyklé pozice a všimla si, že zrcadlo mlčelo, aniž by ji odráželo.

Takže takový je život, řekla nahlas a šťastně, zatímco otvírala první láhev.

4.3. ONA BYLA ŠÍLENÁ

Jak je všechno zvláštní. Mám jednu kamarádku, která zastává zodpovědnou pozici ve farmaceutických laboratořích. Je drobná a snědá. Dosáhla –nemám ponětí jakým fíglem – toho, že si zachovala adolescentní pohled, který se odráží na celém jejím těle. Její slovní vyjadřování je poněkud chladné, ale velice přesné, jako kdyby se učila číst ve starých lékařských příbalových letácích, které používají tak dvojnásobné a krásné výrazy jako například *antiflogistika*. Její manželství funguje dobře, on je profesionál, který ještě nebyl poražený pracovními obědy a jenž si užívá běžných potěšení domova. Mají jednoho dospívajícího syna, který se jim velmi povedl. Ve studiu je snaživý a nepije pivo na ulici. Jsou tedy šťastní.

Máme ve zvyku se potkávat v neděli jedné filatelii na náměstí Plaza Mayor. Ona vždycky dostane ty nejlepší známky za nejlepší ceny, ale moje sbírka má větší hodnotu než ta její a nikdy se jí nevzdám, jestli jí jde o tohle. Dáváme si vermut a mluvíme o věcech ze života. Ona ovládá vynikající schopnost oddělit pocity a jednání. Podle ní jednání skrývá pocity a pocity skrývají strach. O strachu neříká nic, jako by to byl orgán tak viditelný jako uši.

Tato zvláštní setkání – já neznám její rodinu ani ona tu moji – už dosáhly určitého stupně institucionalizace a myslím si, že ani jeden z nás by se bez nich nemohl obejít. Je to takový druh ostrůvku v našich životech. Vyprávím jí věci a říkám jí lži, které bych se neodvážil vyložit žádné jiné osobě. Myslím, že je to díky tomu, že je jistým způsobem cizí člověk. Kteroukoliv neděli by mohla přestat chodit na naše schůzky a já bych se s tím musel smířit, tak jako se smíříme s tím, že prší nebo sněží, i když se nám to zrovna nehodí. Hodně mi vypráví o své práci, a proto vím, že *antiflogistikum* neznámá to, co by si někdo mohl myslet, že znamená. Její místo v práci je v nějakém vztahu s obchodní oblastí, ale já často tuto část konverzace neposlouchám. Kvůli tomu, že jsem nestudoval, se mi nedaří chápat obchodní logiku nějakých farmaceutických laboratoří, které začaly s nevyslovitelným jménem. Závidím jí její klid (nebude mít víc než pár nervových tiků) a její sílu: dosáhne vždy svého předsevzetí, aniž by se nechala svést z cesty.

Jednoho dne, potom co jsme se podívali na novinky ve světě známek, jsme si sedli na slunce v jedné z kaváren na náměstí. Byl to moc krásný den, tedy pro toho, kdo se rád opíjí jarními nedělemi. Řekla mi:

„Měla bych ti přiznat jedno tajemství“

„Dobře si to rozmysli,“ odpověděl jsem, „jednoho to pak může mrzet.“

A tak mi prozradila, že je šílená.

„To není možné,“ řekl jsem jí, „jsi velmi vyrovnaná osoba. Kdyby to, co říkáš, byla pravda, všiml bych si toho.“

Vysvětlila mi, že to nikdo neví, že jsem první člověk, kterému to svěřila. Já jsem trval na tom, aby tu myšlenku vymazala z hlavy, zatímco jsem jí zdůvodňoval, že blázni nevědí, že jsou šílení.

„Normální jsou ti, kdo neví, že jsou šílení.“

„Toto zdůvodnění,“ naléhal jsem, „ukazuje, že jsi normální.“

„Naopak,“ řekla a upadla do kontrolovaného ticha.

Nakonec mi pověděla, že je opravdu šílená, ale že celý den předstírá. Proto se jí tak dařilo v práci a v manželství, a proto sbírala známky a stříbrné lžičky: protože předstírala. A argumentovala tak dobře, aby si nikdo nevšiml, že je šílená. A všechno, co dělala ve svém životě, nemělo jiný cíl než skrývat své šílenství před ostatními.

„Myslím si,“ dodala, „že jestli si někdy někdo všimne, že jsem šílená, zabiju ho, i kdyby to měl být můj manžel.“

Významně se na mě dívala a usmála se směrem k mé bledé tváři. Vzpomněl jsem si na jeden detektivní román, ve kterém negramotná služka zavraždí jednu rodinu kvůli tomu, že objevila tento nedostatek.

„Neznepokojuj se,“ řekla, „ty sis ještě nevšiml.“

Začal jsem přemýšlet nad možností, že by byla skutečně šílená, a bál jsem se, že by to pozměnilo náš vztah. Řekl jsem:

„Mně je jedno, jestli budeš pokračovat v předstírání, samozřejmě.“

„Netrap se,“ odpověděla, „tebe si příliš vážím.“

Potom mě požádala o prominutí za to, že mě přinutila vstoupit tímto způsobem do svého soukromí, a já se začal obávat, že její zpověď ještě neskončila.

„Jsem vyčerpaná,“ řekla, „ty nevíš, co to je, když předstíráš, že jsi něco, co nejsi každou minutu svého života. Trpím nespavostí a myslím si, že je to kvůli strachu, že bych se odhalila, zatímco spím. Navíc, nedávno se mi přihodilo něco strašného.“

Polkl jsem slinu a popadl jsem vermut. Mrak vrhl stín na naše tváře a kdesi na náměstí zaštěkal nějaký pes. Viděl jsem pár metrů ode mě procházet svého šéfa, který také sbírá známky. Přál jsem mu to nejhorší. Má sbírka je taky lepší než ta jeho.

„Co se přihodilo?“ zeptal jsem se rezignovaně.

Vyprávěla mi, že se poslední dobou věnovala špehování svého syna a došla k závěru, že je šílený jako ona, ale že své šílenství také skrývá.

„Toho jsem se bála nejvíc,“ dodala, „že přenesu tuto nemoc na svého syna.“

„Ale předtím jsi mi říkala, že je to velice snaživý chlapec.“

„Ano, ano, je moc snaživý a nikdy nechodí pozdě domů a rád se dívá na televizi se svými rodiči, ale všechno to dělá proto, aby si nikdo nevšiml, že je šílený. Co se mu to děje, chudáčkovi ... “

Byl jsem zticha a zaměřoval jsem pohled na hranolky. Znovu prošel můj šéf. Poněkud se mu přihršilo od té doby, co jsem mu začal přidávat projímavé prášky do kávy. Neviděl mě, protože jsem mu tehdy ukradl brýle a ještě mu nedali nové.

„Já si myslím,“ řekla v tu chvíli, „že je více osob, včetně politiků, které trpí touto chorobou, ale jelikož tak dobře předstírají, není možné je rozeznat.“

„Samozřejmě,“ s tíhou jsem odpověděl.

„A problém je,“ dodala, „že pokud si někdo všimne, co se děje mému synovi a mě, mohlo by to hodně ublížit mému manželovi. Lhala jsem ti, pokud jde o jeho práci. Ve skutečnosti zastává velmi zodpovědnou pozici.“

„Co dělá?“ zeptal jsem se.

„Je předseda vlády“

„Aha,“ řekl jsem.

Minulé úterý jsem prodal svou sbírku známek a už jsou to tři neděle, co nechodím na náměstí. Ale občas se mi stýská po těch dnech, které vyplňovaly můj život a kvůli kterým mám občas chuť znovu najít premiérovu ženu. Takový je život.

Konec.

4.4. SOUMĚRNOST

Vždycky jsem rád chodil do kina ve čtyři odpoledne. V tuto hodinu jsem tam obvykle trávil svůj čas, když jsem byl malý. Nejsou tam houfy lidí a s trochou štěstí jsi sám v hledišti. A ještě s trochou většího štěstí si možná napravo od tebe sedne malé děvče, kterého se můžeš dotknout loktem nebo jí lehce pohladit koleno, aniž by se urazila kvůli těmto bezelstným dotykům, na kterých není nic špatného.

Jedné neděle, o které mluvím, jsem se rozhodl nejít do kina, abych zjistil, jestli jsem schopný strávit odpoledne doma koukáním na televizi nebo čtením vědeckofantastických románů, což je jediný úctyhodný žánr ze všeho toho odpadu, který se píše v této nečestné době, v níž žijeme. Ale kolem šesté začali na prvním kanále znovu vysílat fotbalový zápas a na druhém dávat rady, jak se vyhnout rakovině plic. Najednou jsem cítil, že je neděle odpoledne a jako by se mi zapíchlo něco jako velký hřebík v oblasti stěev, takže jsem si vzal prášek na uklidnění, který ale nezačal působit ani po půl hodině. Úzkost mi začala prostupovat celým dýchacím ústrojím a nemohl jsem se ani soustředit na čtení, a ani jsem nemohl zůstat v klidu a nic nedělat... Takže nakonec to bylo moc špatné.

A tak jsem si myslel, že si připravím koupel a že bych si dal hodinku vodoléčby, ale děti z vrchního bytu začali valit po chodbě nějaký těžký a holý předmět (hlavu jejich otce, asi), a tak nastala chvíle, kdy bych musel být opravdu nevšimavý, abych nezaregistroval, že se nacházíme v předvečer pondělka. Bez smyslu jsem přecházel po obývacím pokoji, abych zmenšil tlak v podbřišku stále více staženém strachem. Ale úzkost – ať vzniká, kde vzniká – vystoupala vražednou rychlostí průdušnicí, až dosáhla oblasti rozdělení hltanu, kde se na chvíli zdržela, aby se rovnoměrně rozmístila mezi nos, ústa, mozek a tak dále.

Už jsem to dál nemohl snést, a tak jsem se šel podívat za sousedem, jenž také žije sám v bytě, který sousedí s mým. Věděl jsem, že je zalezlý ve své díře, protože jsem slyšel hluk. Navíc je to nešťastník, který nikdy nevychází ze svého bytu ven. Párkrát jsem zaklepal na jeho dveře. Místo toho aby mi otevřel, začal mumlat a sténat, jako kdyby tam byl s nějakou ženou. Byl jsem velmi naprosto zklamaný sousedskými vztahy, které může člověk jako jediné udržovat, když završí čtyřicetiny a ztratí iluze o přátelství na celý život. Tolik mě to rozzuřilo, že jsem se rozhodl jít do kina i přesto, že už bylo druhé promítání.

Moje zkáza začala tím, co následně podrobně popíšu: zdálo se, že se ve frontě v kině – tři až čtyři metry přede mnou – nacházel pán, jenž se hodně podobal mému sousedovi. Ten pán neudělal nic víc, než že se otočil a podíval se na mě, jako kdyby mě z nějakého důvodu znal, pravděpodobně z nějaké nepříjemné události, jak jsem usoudil z výrazu jeho tváře. Měl jsem smůlu, jelikož jsem vešel do sálu, když už film začal, a uvaděč mě náhodou posadil vedle něj.

Ten člověk se v sedadle neustále vrtěl, zatímco do mě šťouchal loktem a vzdychal během celého filmu. Budil dojem, že ho nějakým způsobem otravuju, což je nepravděpodobné, jestliže vezmeme v úvahu, že jsem nežvýkal žvýkačku, ani jsem nejedl popcorn a ani jsem nerozbaloval v sále bonbóny. Film byl na druhou stranu novátorský a měl hlubokou myšlenku, neboť šlo o ptačí výpravu, která předstoupila před Boha s protestem, že v některých aspektech přírody chybí souměrnost. Tato výprava – všeobecně složená z velkých ptáků – si stěžovala na to, že jak suchozemská zvířata, tak ta, co tráví život ve vzduchu, jsou po smrti pohřbena ve stejném hrobě, zatímco harmoničtější a vyváženější uspořádání by si žádalo, aby ti, kteří strávili svůj život ve vzduchu, odpočívali po smrti na zemi a aby ti, co žili na zemi, našli věčný odpočinek ve vzduchu. Vševědoucí Stvořitel netušil, že toto byla stará touha supů a ostatních mrchožravých ptáků, kteří snili o plném nebi mrtvol. Ale protože byl zaneprázdněn dalšími důležitějšími záležitostmi a protože se nechtěl hádat, podepsal povinné nařízení, kterým se ale řídili jen indiáni. Navíc když indiáni vymřeli kvůli historickým okolnostem a mrtvoly úplně zmizely z větví stromů, vznikla nový výbor, který začal s tou samou písničkou obtěžovat Vesmírného Hodináře, jenž se zdál být méně vyčerpaný. Vysvětlil ptákům, že souměrnost nemůže nastat hned, ale že jde o proces, který probíhá v různých etapách. Řekl, že první z těchto etap bude spočívat v přeměně vrabců na šváby orlů. A proto od té doby draví ptáci cítí velký odpor k těmto šedým ptáčkům, jež my, lidské bytosti, jíme smažené v barech ve čtvrtích.

Tedy tato drzá osoba, o kterém hovořím, mi znemožnila dívat se s chutí na tento napínavý a těžký dokument, z něhož mi nepochybně uteklo mnoho věcí. Ale nejhorší bylo to, že mě při východu z kina začal pronásledovat. Pronásledoval mě ulicemi s úžasnou drzostí a vychytralostí. S drzostí, protože nedělal nic víc, než že mě sledoval, a s vychytralostí, jelikož místo toho aby mě sledoval zezadu, šel přede mnou a často otáčel tvář s podezřívavým výrazem, jako bych byl známý delikvent nebo něco takového.

Snažil jsem se vymyslet, jak se ho zbavit, ale neúspěšně. Bylo zjevné, že ten chlápek je mistrem v tomto druhu pronásledování a neexistoval žádný způsob, jak mu uniknout, až do chvíle, kdy se po dvou hodinách neúprosného pronásledování zastavil před policejním komisařstvím a něco si šeptal se strážníkem u dveří. Já jsem s klidem pokračoval dál, aniž bych tušil, co se mi stane. Jak jsem dorazil k policejní stanici, strážník mě zadržel a zeptal se mě, z jakého důvodu sleduji toho pána. Vysvětlil jsem mu, aniž bych ztrácel nervy a rozvahu, že se plete, že ten pronásledovaný jsem byl já. Tak jako tak mě donutil vejít dovnitř spolu s tím individuem, jenž mě před komisařstvím nařkl z toho, že jsem ho obtěžoval loktem a kolenem během filmu a že jsem ho celé odpoledne sledoval.

Hned jsem zpozoroval, že komisař byl ochotnější věřit spíš jemu než mně, protože já byl z nás dvou ten hůře oblečený, ale také protože lehká vada, kterou jsem měl od narození, dávala mému pohledu nádech ztracenosti, jež ti, kteří mě neznají, ztotožňují s jistým druhem duševní poruchy. Snažil jsem se tedy zachovat klid a mluvit přímo, i přes můj charakteristický sklon používat slovní obraty a metafory, jejichž hlubší význam prostí lidé nechápou. A myslím si, že bych dosáhl svého a toho policistu přesvědčil, kdyby se nás v jednu chvíli tohoto absurdního výslechu ochránce zákona nezeptal, na jaký film jsme vlastně byli. Odpověděl jsem, že si nepamatuju na název, nicméně že mu mohu povyprávět jeho děj. Věřil jsem, že v této oblasti protivníka porazím vzhledem k mé schopnosti vyprávět pohádky a legendy, které jsem znal. A tak jsem spěchal s vyprávěním děje o ptácích. Musel jsem se dopustit nějaké chyby, protože jsem na komisaři postřehнул rozpačitý pohled a silné napětí, jak příběh postupoval.

Když jsem mu dovyprávěl děj filmu, obrátil se na toho druhého a řekl mu, že může odejít. Mě zadrželi ještě na několik hodin. Nakonec jsem musel zaplatit pokutu a nechali mě odejít pod výhrůzkou, že mě předvedou před soud, jestli se vrátím do starých kolejí.

Od té doby, vždy když mě někdo pronásleduje, jsem já ten, koho zatknou. A na tom všem má vinu můj soused, který mi neotevřel dveře. Ale taky na to má trochu vliv to, že jsem přestal chodit do kina ve čtyři odpoledne, v hodinu, kdy jsem tam docházel jako malý.

Konec.

5. KOMENTÁŘ K PŘEKLADU POLOVĚTNÝCH VAZEB

V této části bakalářské práce bych se chtěla věnovat komentáři zaměřenému na překlad polovětných vazeb, které se nacházejí v předcházejících povídkách. Bylo by velmi náročné zabývat se každou polovětnou vazbou zvláště vzhledem k jejich hojnému výskytu v textu, proto jsem se rozhodla použít schéma Veselé, Resky a Jaška, autorů již zmíněné publikace *Čeština a španělština: srovnání syntaktických struktur* a uvést k tomuto schématu příklady z textu, popřípadě jej doplnit a uvést příklady, které se se schématem neshodují.

5.1. POLOVĚTNÉ VAZBY S INFINITIVEM

Veselá a kol uvádí, že infinitiv s některými předložkami tvoří tzv. samostatné infinitivní vazby, které jsou ekvivalentem vedlejších vět a překládají do češtiny vedlejšími větami příslovečnými. Jejich význam se liší podle charakteru jednotlivých předložek:³⁴

- 1) *PARA* + infinitiv (nebo *a fin de, con el objeto de*) → překládáme jako vedlejší věta účelová za pomoci spojky *aby*

Tento typ polovětných vazeb se v textu vyskytuje poměrně hojně a ve většině případů je přeložen vedlejší větou účelovou:

- ..., pero lo intentaré, siquiera sea **para situar** al personaje y **contextuar** así debidamente su, para algunos, inexplicable desaparición.
..., *ale pokusím se o to, alespoň **abych nastínil** jeho postavu a **abych tak dal náležitě do kontextu jeho, pro některé nevysvětlené, zmizení.***

- Y cuando retiraba las sabanas **para acostarme**, fantaseaba con que mi amigo ejecutaba idénticos movimientos...
*A když jsem odtáhl přikrývku, **abych se uložil** ke spánku, představoval jsem si, že můj přítel provádí stejné pohyby...*

Zvolila jsem tento typ vedlejší věty, jelikož už sama předložka *para* naznačuje účel, a tak je potom tento vztah logický. Nicméně se v textu objevili vazby *para* + infinitiv, které byly přeloženy jiným způsobem, např. substantivem nebo infinitivem ze stylistických důvodů, například *aby* nedocházelo k zbytečnému kupení vedlejších vět.

³⁴ Jana VESELÁ, Jaroslav RESKA, David JAŠEK, *Čeština a španělština: srovnání syntaktických struktur*, 15-16.

- ...aunque imagino que el hecho de vivir solo y de aceptar la amistad de un sujeto como Holgado es más que suficiente **para levantar** toda clase de conjeturas...
*Nicméně si umím představit, že žít sám a přijmout přátelství od takové osoby, jako je Holgado, je víc než dostačující k **vyvolání** celé řady domněnek v lidech, ...*
- Porque no conozco bien los mecanismos para regresar.
*Protože neznám dobře mechanismus **návratu***
- ...era apreciada entre los vecinos por su buena disposición para ayudar a todo el mundo....
*... a mezi sousedy byla vážená kvůli své dobré vlastnosti **pomocť všem**,...*
- Pero a eso de las seis comenzaron a retransmitir un partido de fútbol en la primera cadena y a dar consejos **para evitar** el cáncer de pulmón en la segunda.
*Ale kolem šesté začali na prvním kanále vysílat fotbalový zápas a na druhém dávat rady, **jak se vyhnout** rakovině plic.*

2) *SIN* + infinitiv → překládáme vedlejší větou způsobovou za pomoci spojky *aniž*

Tento typ infinitivní konstrukce je přeložen ve většině případů vedlejší větou způsobovou. Tento postup jsem použila, jelikož se mi připadal jako jediné možné logické řešení. V posledním uváděném případě jsem nechala sloveso v infinitivu. Toto řešení se mi zdá v tomto konkrétním případě jako lepší, a protože spojka *aniž* v sobě obsahuje jistou negaci, před infinitiv jsem umístila zájmeno *nic*:

- ... pero con la que no habría podido llegar mucho más lejos **sin llamar** seriamente **la atención**.
*Nemohl v něm jít ale někam dál, **aniž by budil** pozornost.*
- ..., llamé varias veces a Vicente, **sin obtener** respuesta.
*...několikrát jsem na Vicenta zavolal, **aniž bych dostal** nějakou odpověď.*
- ...y no podía concentrarme en la lectura ni estar **sin hacer nada**...
...a nemohl jsem se ani soustředit na čtení a ani jsem nemohl zůstat v klidu a nic nedělat...

3) *POR* + infinitiv se překládá vedlejší větou důvodovou (příčinnou) pomocí spojek *protože, poněvadž, že*

Nicméně v mém překladu se tuto strategii nesledují, jelikož ve většině případů je spojení předložky *por* s infinitivem přeloženo vedlejší větou účelovou, stejně jako spojení předložky *para* s infinitivem:

- ... he decidido hacer público ahora algo que entonces oculté; de un lado, **por no contribuir** a ensuciar todavía más la memoria de mi amigo, y de otro, por el temor...
Rozhodl jsem se pro to zaprvé, abych neměl podíl na ještě větším pošpinění památky mého přítele a za druhé ze strachu.
- ...que no nos reproducíamos por acortar este absurdo proceso,...
..., kteří jsme se nerozmnožovali, abychom zarazili tento absurdní proces,...
- El caso es que el domingo este que digo había decidido prescindir del cine **por ver** si era capaz de pasar la tarde en casa,...
Jedné neděle, o které mluvím, jsem se rozhodl nejit do kina, abych zjistil, jestli jsem schopný strávit odpoledne doma

4) A + EL = AL + infinitiv se překládají vedlejší větou časovou

V tomto případě se můj překlad plně shoduje se schématem a polovětná konstrukce je v textu vždy přeložena vedlejší větou časovou za pomoci spoje jako *když, pokud, potom, co, jak, až*, a to z důvodů, že spojení *al + infinitiv se* vyjadřuje pouze časové vztahy mezi větami:

- Un día, **al regresar** de mi trabajo, no escuché el tocadiscos de Vicente,...
Jednoho dne když jsem se vracel z práce, neslyšel jsem Vicentův gramofon...
- El silencio se prolongó durante el resto de la jornada de manera que **al llegar** la noche, en la cama, empecé a preocuparme y me atacó el insomnio.
Ticho trvalo po celý zbytek dne, takže když nastala noc, začal jsem si v posteli dělat starosti a přepadla mě nespavost.
- **Al poco de conocernos**, descargó sobre mí tal responsabilidad.
Chvilí potom, co jsme se poznali, přenechal takovou zodpovědnost na mně.
- ..., para que si alguna vez **al abrir** uno de ellos encuentran en él a un sujeto vestido con un frágil pijama....
..., až někdy některou z nich otevřou a najdou v ní osobu v křehkém pyžamu...
- Después continuó paseando en dirección a la iglesia de los Jesuitas, para dar gracias por su mejoría, y **al llegar** a Juan Bravo tuvo una alucinación:...
Potom pokračovala v procházce směrem k jezuitskému kostelu, aby poděkovala za své zlepšení, a jak přicházela k ulici Juana Brava, měla halucinaci:

- 5) *A/DE* + infinitiv se překládají vedlejší větou podmínkovou pomocí předložek *kdyby, jestliže, -li*

Takový typ polovětné infinitivní vazby se v textu nevyskytoval.

- 6) *CON* + infinitiv se překládá vedlejší větou přípustkovou

Stejně jako v předchozím případě se takový typ věty v textu neobjevoval.

V textu se také nacházely polovětné vazby s infinitivem složeným, který vyjadřuje ve všech případech předčasnost, což je v češtině jasné pomocí kontextu. Zde uvádím příklady z textu:

- ...árbol genealogico había sido cruelmente podado por las tijeras del azar o de la impotencia hasta el extremo **de haber llegado a carecer** de ramas laterales
..., jejíž rodokmen krutě zastřihly nůžky náhody či impotence, až to zašlo tak daleko, že v tomto rodokmenu úplně chyběly postranní větve.
- ...con la cara triste que creo **haber descrito**, sepan que se trata....
... se smutnou tváří, kterou jsem, doufám, dobře popsal, vězte, že jde o...
- Le acometía el temor de haber echado mal las cuentas y de acabar como esas traperas que al morir salen en los periódicos **por haber vivido** sobre un montón de basura.
Ovšem některá odpoledne ji přepadal strach, že špatně odhadla své výpočty a že skončí jako ti vetešníci, o kterých se po jejich smrti píše v novinách, protože žili v hromadě odpadků.
- ... Recordé el argumento de una novela policiaca en la que una criada analfabeta asesina a una familia **por haber descubierto** esta carencia.
Vzpomněl jsem si na jeden detektivní román, ve kterém negramotná služka zavraždí jednu rodinu, kvůli tomu že objevila tento nedostatek.
- Luego me pidió disculpas **por haberme obligado** a entrar de este modo en su intimidad...
Potom mě požádala o prominutí za to, že mě přinutila vstoupit tímto způsobem do svého soukromí a já se začal obávat, že její zpověď ještě neskončila.

5.2. POLOVĚTNÉ VAZBY S GERUNDIEM

Gerundium se překládá do češtiny jako buďto jako věta souřadná se spojkami *a*, *ale*, *však*, *ani* nebo jako příslovečné určení vyjádřené substantivem v předložkových pádech (např. *sonriendo* = s úsměvem) nebo tvarem adverbia vzniklého z adjektiva (např. překvapeně). Dále se překládá různými větami příslovečnými s jejich odpovídajícími spojkami. Výjimečně se může přeložit jako přechodník. Na rozdíl od infinitivu se nepojí s předložkami, a tak záleží hodně na překladatelově invenci, jakým způsobem se rozhodne gerundium přeložit.³⁵

1) Polovětná vazba gerundiální přeložená do češtiny větou souřadnou v poměru důsledkovém:

- Poco antes de trasladarse a canillas, había perdido a su padre, viudo desde hacía algunos años, **quedándose** de golpe sin familia de ninguna clase.

Chvilí potom, co se přestěhoval do čtvrti Canillas, mu zemřel otec, který byl vdovec už několik let, a tak zůstal najednou sám bez rodiny.

2) Polovětná vazba gerundiální přeložená do češtiny substantivem v předložkových pádech nebo tvarem adverbia vzniklého z příslovečného adjektiva

Tento způsob překladu gerundia jsem využila poměrně hodně, abych nemusela použít vedlejší větu a tím se vyhnula jejich zbytečnému hromadění, které není pro češtinu až tak přirozené a působí příliš složitě:

- ... y a veces aparecían también imágenes de bares con señores **bebiendo**,...
..., a občas také ukazovaly obrázky barů s pijícími pány.
- Continuó **abriéndola** con el corazón en la garganta...
Se srdcem v krku pokračovala v otvírání...
- Se fue al saloncito y se tumbó **llorando** en el sofá.
Odešla do obýváku a v breku si lehla na gauč.
- ...por ver si era capaz de pasar la tarde en casa, solo, **viendo** la televisión o **leyendo** una novela de anticipación científica,...
..., abych zjistil, jestli jsem schopný strávit odpoledne doma koukáním na televizi nebo čtením vědeckofantastických románů.

Ne ve všech případech jsem mohla použít k překladu substantivum či adverbium, jako v předchozích větách, protože v mnoha případech je na rozdíl od španělštiny nutné použít

³⁵ *Ibíd.*, 30.

vedlejší věty a tím vyjádřit, o jaký vztah vlastně jde. Španělskému mluvčímu jsou tyto vztahy jasné z kontextu, ale v češtině je nutné specifikovat je.

3) Polovětné vazby gerundiální přeložené do češtiny jako vedlejší věty příslovečné časové se spojkami *když, jakmile, jak, zatímco, až*

- Nos conocimos de un modo singular un día en el que, **venciendo** yo mi natural timidez, llamé a su puerta...

*Poznali jsme se zvláštním způsobem jednoho dne, **kdy jsem přemohl** svou přirozenou stydlivost a zaklepal jsem na jeho dveře,...*

- ..., imaginaba a Vicente **abriendo** la puerta de su frigorífico al tiempo que yo abría la del mío.

*..., představoval jsem si Vicenta, **jak otvírá** dveře své lednice v tu samou chvíli, kdy jsem otevíral já dveře té své.*

- ...un champán que se derramaba como el oro fluido sobre una copa de cristal, **formando** una hermosa columna de burbujas en el centro.

*...šampaňské, které se vlévalo do křišťálové sklenice jako tekoucí zlato, **zatímco** v jejím středu **utvářelo** nádherný sloupec z bublin.*

4) Polovětné vazby gerundiální přeložené do češtiny jako vedlejší věta příslovečné způsobová se spojkami *tak že, tím že, jako by, jako když:*

- Así que ella se dedicaba ahora a agotar ese privilegio **tomando** copitas de coñac y viendo las imágenes...

*A tak teď sama v bytě využívala tohoto privilegia **tím** způsobem, **že si dávala** sklenku koňaku a dívala se na obrazce vyzařované televizorem, ...*

5) Polovětná vazba gerundiální přeložené do češtiny vedlejší větou příslovečnou příčinnou:

- Este hombre tenía un duplicado de todas las llaves de la casa y, **conociendo** mi amistad con Vicente Holgado, no me costo convencerle,

*Tento muž měl duplikát všech klíčů v domě, **a jelikož věděl o mém přátelství s Vicentem Holgadem**, nestálo mě velké úsilí...*

V textu se také vyskytl případ složeného gerundia složeného, které slouží k vyjadřování předčasnosti před finitním slovesem. Při překladu se uplatňuje vid dokonavý:

- Perdidos ya para siempre los escasos amigos de la juventud, y habiendo admitido al fin que los hombres nace, crecen,...

*Již jsem ztratil vzácné přátele z mládí, a **když** jsem si nakonec **přiznal**, že se lidé rodí, rostou, rozmnožují...*

5.3. POLOVĚTNÉ VAZBY S PARTICIPIEM

Participium se překládá do češtiny buďto vedlejší větou předmětnou nebo vedlejšími větami příslovečnými (časovými, způsobovými, podmínkovými, přípustkovými, příčinnými). Také se participium může přeložit adjektivem adverbem nebo celým spojením. Výběr českých vedlejších vět a spojek se při překladu řídí širším kontextem a celkovým smyslem výpovědi.³⁶

Jelikož se v textu polovětné konstrukce s participiem neobjevovaly tak hojně, jako například vazby s infinitivem, uvádím pouze ty příklady, které se v textu vyskytovaly:

1) Polovětná vazba participiální přeložená do češtiny přídavným jménem

Tento typ překladu byl použit nejčastěji:

- La televisión, pues, ocupaba un lugar de privilegio en el angosto salón impersonalmente **amueblado**, en uno de cuyos extremos había un agujero que llamabamos cocina.

*Televize tedy zabírala privilegované místo v úzkém, neosobně **zařízeném**, obývacím pokoji.*

- ..., cuando me lavaba los dientes en mi cuarto de baño, **separado** del suyo po un delgado tabique,...

*A tak když jsem si večer čistil zuby ve své koupelně, **oddělené** od té jeho tenkou příčkou,...*

- **Asustado**, he intentado regresar en seguida,...

Vystrašený jsem se snažil hned vrátit, ale stálo mě to hodně úsilí.

³⁶ Ibid., 40-41

2) Polovětná vazba participiální přeložená do češtiny pomocí příčestí trpného

..., Vicente Holgado ocupó el apartamento continguo al mío irregularmente **habitado** hasta entonces por un soldado que,...

..., *kdy začal Vicente Holgado žít v sousedním bytě, který byl až do té doby nepravidelně obydlen jedním vojákem.*

3) Polovětná vazba participiální přeložená do češtiny adverbium

- ...pregunté **resignado**.

... *zeptal jsem se **rezignovaně**.*

4) Polovětná vazba participiální přeložená do češtiny vedlejší větou příčinnou

- **Perdidos** ya para siempre los escasos amigos de la juventud, ..., me parecía que debía cuidar más esta última amistad,...

Jelikož jsem už ztratil vzácné přátelé z mládí, ..., zdálo se mi, že jsem měl pečovat více o toto poslední přátelství,...

5) Polovětná vazba participiální přeložená do češtiny vedlejší větou časovou

- **Pasado** el tiempo, la policía se olvidó de mí y supongo que también de Vicente.

Jak plynul čas, policie na mě zapomněla a předpokládám, že na Vicenta taky. ...

Několik polovětných vazeb s participiem bylo v textu přeloženo vedlejší větou přívlastkovou a vedlejší větou vztaznou, které ale zmíněné schéma z publikace *Čeština a španělština: srovnání syntaktických struktur* nenavrhuje. Použila jsem místo adjektiv, abych zabránila naopak přílišnému kupení adjektiv, které by nemuselo znít dobře:

- Y en cuyos ojos aún es posible ver el borroso reflejo de ciudades, pueblos y gentes **obtenido** tras un largo viaje.

...*a jakoby bylo možné v jeho očích vidět mlhavý odraz měst, vesnic a lidí, který získal dlouhou cestou.* → věta vedlejší přívlastková

- y contemplaba aquella Ciudad maravillosa, llena de luz, puesta allí para uso exclusivo de sus ojos.

... *a pozorovala to nádherné město plné světla, které se tam nacházelo pouze pro její oči.* → věta vedlejší přívlastková

- ...sino el resultado de una fiebre constructora **acaecida** en el barrio durante su retiro.

... nýbrž výsledek nějaké stavební horečky, **k níž došlo** ve čtvrti během jejího důchodu.
→ věta vedlejší vztavná

6. ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem „*Překlad povídek z knihy Primavera de luto s komentářem zaměřeným na překlad polovětných vazeb*“ byla rozdělena do tří hlavních částí, a to na část teoretickou, obsahující teorii nefinitních tvarů slovesa, teorii polovětných vazeb a teoretické přístupy k jejich překladu. Další částí je překlad čtyř povídek z povídkové sbírky Primavera de luto, současného španělského autora J. J. Millás a na následný komentář zaměřený na překlad polovětných vazeb v těchto čtyřech povídkách.

Další částí je překlad čtyř povídek a následky komentář, kde jsem se snažila porovnat vlastní překlad polovětných vazeb se schématem Veselé a kol.³⁷, uvést případy, kdy se můj překlad shoduje a kdy je naopak odlišný. Z analýzy je zřejmé, že v mnoha případech se mnou přeložené polovětné vazby shodují s navrhovaným schématem. Největší schodu nalézám v překladu polovětných vazeb tvořených předložkou a infinitivem, a to pravděpodobně z toho důvodu, že už sama předložka naznačuje jistý vztah, který nelze jednoduše měnit. Naproti tomu gerundium a participium dovolují větší volnost překladu a často záleží na překladatelově cítění, invenci a pochopení předlohy.

³⁷ Jana VESELÁ, Jaroslav RESKA, David JAŠEK, *Čeština a španělština: srovnání syntaktických struktur*.

7. BIBLIOGRAFIE

- Primární literatura:

MILLÁS, Juan José: *Primavera de luto*, Madrid: Grupo Santillana de Ediciones, S. A., 2001.

- Sekundární literatura:

ALCINA FRANCH, Juan, José Manuel BLECUA: *Gramática española*, Barcelona: Editorial Ariel, S. A., 2001.

BAÉZ SAN JOSÉ Valerio, Josef DUBSKÝ, Jana KRÁLOVÁ, *Moderní gramatika španělštiny*, Plzeň: Fraus, 1999.

BAUER Jaroslav, Miroslav GREPL: *Skladba spisovné češtiny*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

ČECHOVÁ Marie a kol.: *Současná česká stylistika*, Praha: ISV nakladatelství, 2003.

ČERNÝ, Jiří: *Morfología española*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.

DUBSKÝ Josef: *Capítulos de estilística funcional comparada*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1988.

HAMPLOVÁ Sylva: *Stručná mluvnice španělštiny*, Praha: Academia, 1967.

KNITTLOVÁ Dagmar: „K problematice španělských kondenzorů“, *Časopis pro moderní filologii* 49 (1967), Praha: Klub moderních filologů, 223-231.

KNITTLOVÁ Dagmar: *K teorii i praxi překladu*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.

KNITTLOVÁ Dagmar a kol.: *Překlad a překládání*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Esbozo de una Nueva Gramática de la lengua española*, Madrid: Espasa, 1973.

ŠTÍCHA František a kol.: *Akademická gramatika spisovné češtiny*, Praha: Academia, 2013.

VESELÁ Jana, Jaroslav RESKA, David JAŠEK: *Čeština a španělština: srovnání syntaktických struktur*, Ostrava: Ostravská Univerzita Ostrava, 2004.

ZAVADIL Bohumil: *Současný španělský jazyk II, Základní slovní druhy: slovesa*, Praha: Univerzita Karlova, 1995.

ZAVADIL Bohumil, Petr ČERMÁK: *Mluvnice současné španělštiny*, Praha: Karolinum, 2010.

- Elektronické zdroje:

„*Teorie překladu*“ na *Univerzita Palackého v Olomouci*,
<<http://oldukrajinistika.upol.cz/Docs/Teorie%20prekladu.htm>>, [20. 6. 2015].

8. PŘÍLOHY

Jako přílohu přikládám originální texty J.J.Millás.

LIBRO PROPIEDAD EXCLUSIVA DEL GOBIERNO FEDERAL CON FINES DIDÁCTICOS Y CULTURALES. PROHIBIDA SU VENTA O REPRODUCCIÓN TOTAL O PARCIAL CON FINES DE LUCRO. AL QUE INFRIMA ESTA DISPOSICIÓN SE LE APLICARÁN LAS SANCIONES PREVISTAS EN LOS ARTÍCULOS 367, 368 BIS, 368 TER Y DEMÁS APLICABLES DEL CÓDIGO PENAL PARA EL DISTRITO FEDERAL EN MATERIA COMÚN, Y PARA TODA LA REPÚBLICA EN MATERIA FEDERAL.

JUAN JOSÉ MILLÁS

Primavera de luto

© 1989, Juan José Millás
© Grupo Santillana de Ediciones, S.A.
© De esta edición: octubre 2001, Suma de Letras, S.L.
Barguillo, 21. 28004 Madrid (España) www.puntodelectura.com

ISBN: 84-663-0328-6
Depósito legal: M-32.235-2001
Impreso en España - Printed in Spain

Ilustración de cubierta: © Juan Millás Sánchez
Diseño de colección: Ignacio Ballesteros

Impreso por Mateu Cromo, S.A.

Todos los derechos reservados. Esta publicación no puede ser reproducida, ni en todo ni en parte, ni registrada en o transmitida por un sistema de recuperación de información, en ninguna forma ni por ningún medio, sea mecánico, fotoquímico, electrónico, magnético, electroóptico, por fotocopia, o cualquier otro, sin el permiso previo por escrito de la editorial.

R. J. y yo somos el símbolo de esa totalidad. Él parecía el autor de sus novelas; ese autor era yo. Pero si diéramos aún un paso más, veríamos que tampoco eran más, sino de algo o alguien que las escribió a través de mí. El novelista no es más que un instrumento, un transmisor que realiza su trabajo como el intestino o el corazón realizan el suyo, sometidos a un impulso involuntario y ajenos al sentido final de su función.

Eximo, pues, a las autoridades de repetir conmigo la farsa llevada a cabo en los recientes funerales de R. J. Una parte de mí fue suficientemente honrada en su cadáver, y a través de él también quisiera penetrar en el dudoso futuro de los muertos.

Ya nada me retiene, no hay en mi corazón un solo fuego que estas postreras páginas no hayan logrado consumir.

En fin.

TRASTORNOS DE CARÁCTER

A lo largo de estos días se cumplirá el primer aniversario de la extraña desaparición de mi amigo Vicente Holgado. El otoño había empezado poco antes con unas lluvias templadas que habían dejado en los parques y en el corazón de las gentes una humedad algo retórica, muy favorable para la tristeza, aunque también para la euforia. El estado de ánimo de mi amigo oscilaba entre ambos extremos, pero yo atribuí su inestabilidad al hecho de que había dejado de fumar.

Vicente Holgado y yo éramos vecinos en una casa de apartamentos de la calle de Canillas, en el barrio de Prosperidad, de Madrid. Nos conocimos de un modo singular un día en el que, venciendo yo mi natural timidez, llamé a su puerta para protestar no ya por el volumen excesivo de su tocadiscos, sino porque sólo ponía en él canciones de Simon y Garfunkel, dúo al que yo adoraba hasta que Vicente Holgado ocupó el apartamento contiguo al mío, irregularmente habitado hasta entonces por un soldado que, contra todo pronóstico, murió un fin de semana, en su pueblo, aquejado de una sobredosis de fabada. Vicente me invitó a pasar y escuchó con parsimonia irónica mis quejas, al tiempo que servía unos whiskys

y ponía en el vídeo una cinta de la actuación de Simon y Garfunkel en el Central Park neoyorquino. Me quedé a ver la cinta y nos hicimos amigos.

Sería costoso hacer en pocas líneas un retrato de su extravagante personalidad, pero lo intentaré, si quiera sea para situar al personaje y contextualizar así debidamente su, para algunos, inexplicable desaparición. Tenía, como yo, treinta y nueve años y era hijo único de una familia cuyo árbol genealógico había sido cruelmente podado por las tijeras del azar o de la impotencia hasta el extremo de haber llegado a carecer de ramas laterales. Poco antes de trasladarse a Canillas había perdido a su padre, viudo desde hacía algunos años, quedándose de golpe sin familia de ninguna clase. Pese a ello, no parecía un hombre feliz. No podría afirmar tampoco que se tratara de una persona manifestamente desdichada, pero su voz nostálgica, su actitud general de pesadumbre y sus tristes ojos conformaban un tipo de carácter bajo en calorías que, sin embargo, a mí me resultaba especialmente acogedor. Pronto advertí que carecía de amigos y que tampoco necesitaba trabajar, pues vivía del alquiler de tres o cuatro pisos grandes que su padre le había dejado como herencia. En su casa no había libros, aunque sí enormes cantidades de discos y de cintas de vídeo meticulosamente ordenadas en un mueble especialmente diseñado para esa función. La televisión ocupaba, pues, un lugar de privilegio en el angosto salón, impersonalmente amueblado, en uno de cuyos extremos había un agujero que llamábamos cocina. Su apartamento era una réplica del mío y, dado que uno era la prolongación del otro, mantenían entre sí una relación especular algo inquietante.

Por lo demás, he de decir que Vicente Holgado sólo comía embutidos, yogures desnatados y pan de molde, y que bajaba a la tienda un par de veces por semana ataviado con las zapatillas de cuadros que usaba en casa y con un pijama liso, sobre el que solía ponerse una gabardina que a mí me recordaba las que suelen usar los exhibicionistas en los chistes.

Un día, al regresar de mi trabajo, no escuché el tocadiscos de Vicente, ni su televisor, ni ningún otro ruido de los que producía habitualmente en su deambular por el pequeño apartamento. El silencio se prolongó durante el resto de la jornada, de manera que al llegar la noche, en la cama, empecé a preocuparme y me atacó el insomnio. La verdad es que lo echaba de menos. La relación especular que he citado entre su apartamento y el mío se había extendido ya en los últimos tiempos hasta alcanzar a nosotros.

Así, por las noches, cuando me lavaba los dientes en mi cuarto de baño, separado del suyo por un delgado tabique, imaginaba a Holgado cepillándose también al otro lado de mi espejo. Y cuando retiraba las sábanas para acostarme, fantaseaba con que mi amigo ejecutaba idénticos movimientos y en los mismos instantes en que los realizaba yo. Si me levantaba para ir a la nevera a beber agua, imaginaba a Vicente abriendo la puerta de su frigorífico al tiempo que yo abría la del mío. En fin, hasta de mis sueños llegué a pensar que eran un reflejo de los suyos; todo ello, según creo, para aliviar la soledad que esta clase de viviendas suele infligir a quienes permanecen en ellas más de un año. No he conocido todavía a ningún habitante de apartamento en-

moquetado y angosto que no haya sufrido serios trastornos de carácter entre el primero y el segundo año de acceder a esa clase de muerte atenuada que supone vivir en una caja.

El caso es que me levanté esa noche y fui a llamar a su puerta. No respondió nadie. Al día siguiente volví a hacerlo, con idéntico resultado. Traté de explicarme su ausencia argumentando que quizá hubiera tenido que salir urgentemente de viaje, pero la excusa era increíble, ya que Vicente Holgado odiaba viajar y que su vestuario se reducía a siete u ocho pijamas, tres pares de zapatillas, dos batas y la mencionada gabardina de exhibicionista, con la que podía bajar a la tienda o acercarse al banco para retirar el poco dinero con el que parecía subsistir, pero con la que no habría podido llegar mucho más lejos sin llamar seriamente la atención. Es cierto que una vez me confesó que tenía un traje que solía ponerse cuando se aventuraba a viajar (así lo llamaba él) por otros barrios en busca de películas de vídeo, pero la verdad es que yo nunca se lo vi. Por otra parte, al poco de conocernos, descargó sobre mí tal responsabilidad. Cerca de mi oficina había un videoclub en el que yo alquilaba las películas que por la noche solíamos ver juntos.

Bueno, la explicación del viaje no servía.

Al cuarto día, me parece, bajé a ver al portero de la finca y le expuse mi preocupación. Este hombre tenía un duplicado de todas las llaves de la casa y, conociendo mi amistad con Vicente Holgado, no me costó convencerle de que deberíamos subir para ver qué pasaba. Antes de introducir la llave en la embocadura, llamamos al timbre tres o cuatro veces.

Luego decidimos abrir, y nos llevamos una buena sorpresa al comprobar que estaba puesta la cadena de seguridad, que sólo era posible colocar desde dentro. Por la estrecha abertura que la cadena nos permitió hacer, llamé varias veces a Vicente, sin obtener respuesta. Una inquietud o un miedo de difícil calificación comenzó a invadir la zona de mi cuerpo a la que los forenses llaman paquete intestinal. El portero me tranquilizó:

—No debe de estar muerto, porque ya olería.

Desde mi apartamento llamamos a la comisaría de la calle de Cartagena y expusimos el caso. Al poco se presentaron con un mandamiento judicial tres policías, que con un ligero empujón vencieron la escasa resistencia de la cadena. Penetramos todos en el apartamento de mi amigo con la actitud del que llega tarde a un concierto. En el salón no había nada anormal, ni en el pequeño dormitorio. Los policías miraron debajo de la cama, en el armario empotrado, en la nevera. Nada. Pero lo más sorprendente es que las dos únicas ventanas de la casa estaban cerradas también por dentro. Nos encontrábamos ante lo que los especialistas en novela policíaca llaman el problema del recinto cerrado, consistente en situar a la víctima de un crimen dentro de una habitación cuyas posibles salidas han sido selladas desde el interior. En nuestro caso no había víctimas, pero el problema era idéntico, pues no se comprendía cómo Vicente Holgado podía haber salido de su piso tras utilizar mecanismos de cierre que sólo podían activarse desde el interior de la vivienda.

Durante los días que siguieron a este extraño suceso, la policía me molestó bastante; sospechaban

de mí por razones que nunca me explicaron, aunque imagino que el hecho de vivir solo y de aceptar la amistad de un sujeto como Holgado es más que suficiente para levantar toda clase de conjeturas en quienes han de enfrentarse a las numerosas manifestaciones de lo raro que una ciudad como Madrid produce diariamente. Los periódicos prestaron al caso una atención irregular, resuelta la mayoría de las veces con comentarios, que pretendían ser graciosos, acerca de la personalidad del desaparecido. El portero, al que dejé de darle la propina mensual desde entonces, contribuyó a hacerlo todo más grotesco con sus opiniones sobre el carácter de mi amigo.

Pasado el tiempo, la policía se olvidó de mí y supongo que también de Vicente. Su expediente estará archivado ya en la amplia zona de casos sin resolver de algún sótano oficial. Yo, por mi parte, no me he acostumbrado a esta ausencia, que es más escandalosa si consideramos que su apartamento continúa en las mismas condiciones en que Vicente lo dejó. El juez encargado del caso no ha decidido aún qué debe hacerse con sus pertenencias, pese a las presiones del dueño, que —como es lógico— quiere alquilarlo de nuevo cuanto antes. Me encuentro, pues, en la dolorosa situación de enfrentarme a un espejo que ya no me refleja. Mis movimientos, mis deseos, mis sueños, ya no tienen su duplicado al otro lado del tabique; sin embargo, el marco en el que se producía tal duplicidad sigue intacto. Sólo ha desaparecido la imagen, la figura, la representación, a menos que aceptemos que yo sea la representación, la figura, la imagen, y Vicente Holgado

fuera el objeto original, lo cual me reduciría a la condición de una sombra sin realidad. En fin.

Tal vez por eso, por el abandono y el aislamiento que me invaden, he decidido hacer público ahora algo que entonces oculté; de un lado, por no contribuir a ensuciar todavía más la memoria de mi amigo, y de otro, por el temor de que mi reputación de hombre normal —conseguida tras muchos años de esfuerzo y disimulo— sufriera alguna clase de menoscabo público.

No dudo de que esta declaración va a acarrear-me todo tipo de problemas de orden social, laboral y familiar. Pero tampoco ignoro que la amistad tiene un precio y que el silencioso afecto que Vicente Holgado me dispensó he de devolvérselo ahora en forma de pública declaración, aunque ello sirva para diversión de aquellos que no ven más allá de sus narices.

El caso es que Vicente, las semanas previas a su desaparición, había comenzado a prestar una atención desmesurada al armario empotrado de su piso. Un día que estábamos aturdiéndonos con whisky frente al televisor hizo un comentario que no venía a cuento:

—¿Te has fijado —dijo— en que lo mejor de este apartamento es el armario empotrado?

—Está bien, es amplio —respondí.

—Es mejor que amplio: es cómodo —apuntó él.

Le di la razón mecánicamente y continué viendo la película. Él se levantó del sofá, se acercó al armario, lo abrió y comenzó a modificar cosas en su interior. Al poco, se volvió y me dijo:

—Tu armario empotrado está separado del mío por un debilísimo tabique de rasilla. Si hiciéramos un pequeño agujero, podríamos ir de un apartamento a otro a través del armario.

—Sí —respondí, atento a las peripecias del héroe en la pantalla.

Sin embargo, la idea de comunicar secretamente ambas viviendas a través de sus armarios me produjo una fascinación que me cuidé muy bien de confesar.

Después de eso, los días transcurrieron sucesivamente, como es habitual en ellos, sin que ocurriera nada digno de destacar, a no ser las pequeñas —aunque bien engarzadas— variaciones en el carácter de mi amigo. Su centro de interés —el televisor— fue desplazándose imperceptiblemente hacia el armario. Solía trabajar en él mientras yo veía películas, y a veces se metía dentro y cerraba la puerta con un pestillo interior que él mismo había colocado. Al rato aparecía de nuevo, pero no con el gesto de quien hubiera permanecido media hora en un lugar oscuro, sino con la actitud de quien se baja del tren cargado de experiencias y en cuyos ojos aún es posible ver el borroso reflejo de ciudades, pueblos y gentes obtenido tras un largo viaje.

Yo asistía a todo esto con el respetuoso silencio y la callada aceptación con que me había enfrentado a otras rarezas suyas. Perdidos ya para siempre los escasos amigos de la juventud, y habiendo admitido al fin que los hombres nacen, crecen, se reproducen y mueren, con excepciones como la mía y la de Vicente, que no nos reproducíamos por acortar este absurdo proceso, me parecía que debía cui-

dar esta última amistad, en la que el afecto y las emociones propias de él no ocupaban jamás el primer plano de nuestra relación.

Un día, al fin, se decidí a hablarle, y lo que me dijo es lo que he venido ocultando durante este último año con la esperanza de llegar a borrarlo de mi cabeza. Al parecer, según me explicó, él tenía desde antiguo un deseo, que acabó convirtiéndose en una teoría, de acuerdo con la cual todos los armarios empotrados del universo se comunicaban entre sí. De manera que, si uno entraba en el armario de su casa y descubría el conducto adecuado, podía llegar en cuestión de segundos a un armario de una casa de Valladolid, por poner un ejemplo.

Yo desvié con desconfianza la mirada hacia el armario y le pregunté:

—¿Has descubierto tú el conducto?

—Sí —respondió en un tono afiebrado—, lo descubrí el día en el que tuve la revelación de que ese conducto no es un lugar, sino un estado, como el infierno. Te diré que llevo varios días recorriendo los armarios empotrados de las casas vecinas.

—¿Y por qué no has ido más lejos? —pregunté.

—Porque no conozco bien los mecanismos para regresar. Esta mañana me he dado un buen susto porque me he metido en mi armario y, de golpe, me he encontrado en otro (bastante cómodo por cierto) desde el que he oído una conversación en un idioma desconocido para mí. Asustado, he intentado regresar en seguida, pero me ha costado muchísimo. He ido cayendo de armario en armario hasta que al fin, no sé cómo todavía, me he visto aquí de nuevo. Si

vieras las cosas que la gente guarda en esos lugares y la poca atención que les prestan, te quedarías asombrado.

—Bueno —dije—, pues muévete por la vecindad de momento hasta que adquieras un poco de práctica.

—Es lo que he pensado hacer.

Al día siguiente de esta conversación, Vicente Holgado desapareció de mi vida. Sólo yo sabía, hasta hoy al menos, que había desaparecido por el armario. Desde estas páginas quisiera hacer un llamamiento a todas aquellas personas de buena voluntad, primero, para que tengan limpios y presentables sus armarios y, segundo, para que si alguna vez, al abrir uno de ellos, encuentran en él a un sujeto vestido con un frágil pijama y con la cara triste que creo haber descrito, sepan que se trata de mi amigo Vicente Holgado y den aviso de su paradero cuanto antes.

En fin.

LA NOCHEBUENA MÁS FELIZ

De modo que eso que le pasaba a ella se llamaba dependencia.

Tenía sesenta y siete años y llevaba bebiendo desde los cuarenta, pero jamás había pensado que este hábito de tomarse unas copitas al día hubiera sido objeto de atención científica ni que su caso formara parte de una serie de estudios desarrollados bajo el título general de dependencias. Pero en la pantalla del televisor en blanco y negro había un doctor con barba que hablaba del tema con mucha seriedad y a veces aparecían también imágenes de bares con señores bebiendo, alguno de los cuales le sacaba la lengua o le daba cortes de manga al espectador.

Sin embargo, ella no era así. Aunque humilde, había tratado de ser siempre correcta con sus contemporáneos y era apreciada entre los vecinos por su buena disposición para ayudar a todo el mundo, pero también por sus maneras educadas en la relación con los demás.

Vivía en una casa antigua, cerca de la calle Serrano, donde su marido y ella habían ejercido de porteros. Cuando les llegó la hora de jubilarse, la caridad de los vecinos, o quizá las leyes laborales de la

época, habían hecho posible que permanecieran en el minúsculo piso el resto de sus vidas.

Su marido se murió al año justo de la jubilación y a los tres meses de la boda de su hija; así que ella se dedicaba ahora a agotar ese privilegio tomando copitas de coñac y viendo las imágenes que destilaban por el televisor sin prestar atención al argumento. Pero hoy, precisamente hoy, en un día tan señalado, había salido un señor con barbita que le recordaba a su padre y por una cuestión de respeto había subido el volumen para escuchar lo que decía (a veces los muertos utilizan estos trucos para enviar mensajes a los vivos) y resulta que la estaba comparando con unos borrachos descamisados sin educación ni principios.

Recordaba perfectamente cuándo había comenzado a beber: fue en torno a los cuarenta años. En aquella época, su marido se bajaba a la portería a primera hora de la tarde y su hija se iba al colegio. Entonces, ella encendía el televisor, se servía una copita de coñac y se tumbaba en el sofá de tal modo que pudiese dominar al mismo tiempo la pantalla del aparato y el espejo del aparador. Al tercer sorbo, comenzaba a comprender la existencia. De modo que era esto, se decía, hay otra vida, pero entramos en ella poco a poco.

Entonces se miraba en el espejo del aparador y advertía que de su envejecimiento se alimentaba otra que estaba en el otro lado de las cosas y que constituía una versión gloriosa de sí misma. Envejecía, pues, para darle la juventud a su propio reflejo.

Tal comprensión de la realidad no le evitó, sin embargo, contraer en aquella época una penosa

y larga enfermedad relacionada con los asuntos del alma y que los médicos diagnosticaron como trastornos propios de la edad. Durante algunos años, no se movió de su casa, ni vio a otras personas que no fueran su marido y su hija. Salía del abatimiento para entrar en el sueño, donde efectuaba el traspaso que la conducía a la tristeza. Pero las tardes seguían siendo maravillosas frente al televisor, el espejo y la copa de coñac. De modo que la vida era esto —se repetía una y otra vez—; es posible ver cosas que los demás no ven.

Un día de primavera se vistió, se pintó y salió a la calle. «Se ha curado», pensaban todos. Pero ella sabía que no había estado enferma, sino que había atravesado —como las orugas— una fase de reposo para convertirse en otra y fortalecer así el desarrollo de la que a su costa crecía al otro lado del espejo, al otro lado de la vida.

Recorrió con placer la calle Serrano y se acercó hasta el edificio de *ABC*, donde tenía un amigo conserje. Después continuó paseando en dirección a la iglesia de los Jesuitas, para dar gracias por su mejoría, y al llegar a Juan Bravo tuvo una alucinación: vio un enorme edificio, que parecía nacer abajo, en la Castellana, hecho todo él de cristal, de espejos. Se dirigió hacia allí pensando que el edificio desaparecería de un momento a otro, pero no sólo no desapareció, sino que sus espejos la reflejaron sucesivamente mientras recorría el paso elevado de Juan Bravo.

Desde este lugar vio también otras construcciones rarísimas; así, por ejemplo, una de ellas tenía un techo semicircular del que salían unos tubos rojos muy bonitos que evocaban la cubierta de un

gran barco. En fin, allí mismo, a sus pies, crecía todo un conjunto de edificios, limpios como una bandeja de plata y sugestivos como una arquitectura de cuento de hadas, que parecía una muestra, un adelanto, de lo que una podría encontrarse al traspasar los umbrales de la realidad inmediata.

Consideró la posibilidad de que todo aquello no fuese una alucinación sino el resultado de una fiebre constructora acaecida en el barrio durante su retiro. Pero la desechó en seguida, porque no era posible levantar una casa tan grande colocando un cristal sobre otro sin que éstos se rompieran, con grave riesgo para los transeúntes. Dedujo, pues, que se trataba de una visión particular que podía deberse a los efectos del alcohol. La visión era tan agradable que valía la pena seguir bebiendo con moderación.

De manera que no comentó nada a su familia pero todas las tardes, tras tomar dos copitas, se iba al paso elevado de Juan Bravo y contemplaba aquella ciudad maravillosa, llena de luz, puesta allí para uso exclusivo de sus ojos.

Sin embargo, el de la barbita que le recordaba a su padre no dejaba de lanzar amenazas gravísimas desde la pantalla a todas aquellas personas habituadas a beber más de dos o tres copas diarias.

Se levantó, dejó el aparato sin volumen y salió al pasillo a coger el teléfono, que llevaba un rato sonando.

Era su hija. Le dijo que esa Nochebuena no irían a cenar con ella, porque su casa era muy pequeña y porque era un follón desplazarse desde Móstoles con los niños.

—No te preocupes, hija —contestó.

—De todos modos —replicó la hija—, podrías venir tú a cenar con nosotros y dormir en el sofá. Julián tiene que ir mañana al centro y podría dejarte en casa.

La anciana insistió en que no estaba dispuesta a aceptar ese plan. La hija parecía disgustada o culpable.

—¿Y vas a cenar sola en una fecha tan señalada? —preguntó.

—Sí —dijo y colgó el teléfono sin más explicaciones.

Después se dirigió a la cocina, donde guardaba la botella de coñac, porque el señor de la barbita le había estimulado las ganas de beber. Desde la calle llegaba el ruido de los petardos navideños, y por los tabiques se filtraba la excitación de los pisos vecinos, cuyos habitantes hacían preparativos para la gran cena familiar.

Antes de abrir el armario, revisó el grado de suciedad acumulado sobre la nevera, el antiguo fogón y los baldosines: le pareció aceptable. Hacía dos meses que había decidido no limpiar la cocina nunca más en virtud de unos cálculos según los cuales ella habría de morir antes de que la suciedad alcanzara un extremo de abandono excesivo. Esta carrera entre la grasa y el polvo por un lado, y su vejez por otro le resultaba divertida, pero algunas tardes le acometía el temor de haber echado mal las cuentas y de acabar como esas traperas que al morir salen en los periódicos por haber vivido sobre un montón de basura.

La botella estaba vacía. La volcó, no obstante, sobre el vaso, por si se tratara de una confusión óptica,

pero del recipiente no salió una sola gota de coñac. No podía ser, la había estrenado esa mañana y venían a durarle dos días. Aunque últimamente calculaba mal. Ya el mes anterior se había quedado sin coñac y sin dinero dos días antes de cobrar la pensión y había tenido que pedirle prestado a una vecina.

Sintió una punzada de miedo en el estómago y corrió a ver el monedero, donde encontró unas monedas con las que no habría podido comprar ni una botella de vino barato. No cobraría otra vez hasta el uno; hasta el dos, porque el uno era fiesta.

Se fue al saloncito y se tumbó llorando en el sofá. En el televisor ya no estaba el señor de la barbita; unas chicas jóvenes, con las piernas muy largas, anunciaban un champán que se derramaba como el oro fundido sobre una copa de cristal, formando una hermosa columna de burbujas en el centro.

Se secó las lágrimas, miró hacia el espejo y vio que la otra, muy parecida a las chicas del anuncio, sonreía indiferente a su drama personal. Volvió a llorar ahora con más fuerza, y se quedó dormida.

La despertaron, a eso de las once, los gritos de la casa de al lado. Parecían ser todos muy felices. Sintió hambre.

Se incorporó con dificultad y fue a la cocina. Abrió el armario donde guardaba las conservas y sacó una lata de atún. Mientras el abridor se deslizaba por el borde del recipiente, tuvo, como siempre, un movimiento de aprensión provocado por la fantasía de que en el interior de la lata hubiera algo distinto a lo que anunciaba la etiqueta. Algunas veces pensaba que en lugar de atún podría encontrar sardinas, o mejillones, pero también el resto de una

dentadura o una llave de oro. Quién sabe lo que puede aparecer en una cosa tan cerrada y que viene de lugares tan lejanos.

Le sorprendió en seguida que de la herida abierta en el costado de la lata no manara la porción de grasa habitual. Daba la impresión de estar seca. Continuó abriéndola con el corazón en la garganta y finalmente levantó la tapa con la punta de un cuchillo por si hubiera dentro algo desagradable.

Había una botellita de coñac, como las que coleccionaba su tendero y que eran tan bonitas. Inmediatamente cogió otra lata, la abrió y volvió a encontrarse con una botellita idéntica a la anterior. Contó el número de latas y calculó que tenía provisiones para dos semanas.

Regresó al salón entre risas y lágrimas con un cargamento de conservas en los brazos. Por la televisión estaban dando la misa del gallo. Se tumbó en la postura habitual y advirtió que el espejo se había quedado mudo, sin reflejos.

De modo que la vida era esto, dijo en voz alta, feliz, mientras destapaba la primera botella.

nuncié a encontrar un otro y, ya ves, estabas a mi lado.

Desde aquel día somos muy felices. Lo que pasa es que no sabemos cómo decir a nuestros hijos que no somos sus padres. Porque ahora nos apetece vivir solos, aunque hemos proyectado tener hijos, pero más adelante. En cualquier caso, preferiríamos que fueran nuestros.

En fin.

SIMETRÍA

A mí siempre me ha gustado disfrutar del cine a las cuatro de la tarde, que es la hora a la que solía ir cuando era pequeño, no hay aglomeraciones y con un poco de suerte estás solo en el patio de butacas. Con un poco más de suerte todavía, a lo mejor se te sienta a la derecha una niña pequeña, a la que puedes rozar con el codo o acariciar ligeramente la rodilla sin que se ofenda por estos tocamientos ingenuos, carentes de maldad.

El caso es que el domingo este que digo había decidido prescindir del cine por ver si era capaz de pasar la tarde en casa, solo, viendo la televisión o leyendo una novela de anticipación científica, el único género digno de toda la basura que se escribe en esta sucia época que nos ha tocado vivir. Pero a eso de las seis comenzaron a retransmitir un partido de fútbol en la primera cadena y a dar consejos para evitar el cáncer de pulmón en la segunda. De repente, se notó muchísimo que era domingo por la tarde y a mí se me puso algo así como un clavo grande de madera a la altura del paquete intestinal, y entonces me tomé un tranquilizante, que a la media hora no me había hecho ningún efecto, y la angustia comenzó a subirme por todo el tracto respiratorio y ni

podía concentrarme en la lectura ni estar sin hacer nada... En fin, muy mal.

Entonces pensé en prepararme el baño y tomar una lección de hidrotterapia, pero los niños del piso de arriba comenzaron a hacer rodar por el pasillo algún objeto pesado y calvo (la cabeza de su padre, tal vez), y así llegó un momento en el que habría sido preciso ser muy insensible para ignorar que estábamos en la víspera del lunes. Paseé inútilmente por el salón para aliviar la presión del bajo vientre, cada vez más oprimido por el miedo. Pero la angustia —desde donde quiera que se produjera— ascendía a velocidad suicida por la tráquea hasta alcanzar la zona de distribución de la faringe, donde se detenía unos instantes para repartirse de forma equitativa entre la nariz, la boca, el cerebro, etcétera.

Y en esto ya no puedo más y me voy a ver a mi vecino, que también vive solo en el apartamento contiguo al mío. Sé que estaba en su agujero porque había oído ruidos y porque, además, es un pobre infeliz que jamás sale de su casa. Pues bien, llamé a su puerta varias veces y, en lugar de abrirme, comenzó a murmurar y a gemir como si estuviera con una mujer. Me dio tanta rabia que decidí irme al cine, aunque fuera a la segunda sesión, completamente decepcionado ya de las relaciones de vecindad, que son las únicas posibles una vez que uno ha cumplido los cuarenta y se ha desengañado de las amistades de toda la vida.

Y en este punto comenzó mi ruina por lo que a continuación detallaré: resultó que en la cola del cine —tres o cuatro metros delante de mí— había un señor que se parecía mucho a mi vecino y que no

hacía más que volverse y mirarme como si me conociera de algo, y de algo malo a juzgar por la expresión de su rostro. Tuve la mala suerte de entrar cuando ya había comenzado la película y de que el acomodador, por casualidad, me colocara junto a él. Este sujeto estuvo removiéndose en el asiento, dándome codazos y lanzando suspiros durante toda la película. Daba la impresión de que yo le estuviera molestando de algún modo, cosa improbable, si consideramos que no suelo masticar chicle, ni comer palomitas, ni desenvolver caramelos en la sala. El filme, por otra parte, era novedoso y profundo, pues se trataba de una delegación de aves, que se presentaba ante Dios con el objeto de protestar por la falta de simetría detectable en algunos aspectos de la naturaleza. Así, esta delegación —compuesta por pájaros grandes en general— se quejaba de que tanto los animales terrestres como los aéreos tuvieran que encontrarse tras la muerte en la misma fosa, cuando una disposición más armónica y equilibrada habría exigido que quienes pasaran su existencia en el aire reposaran en la tierra al fallecer, mientras que quienes habían vivido en la tierra encontrarán descanso eterno en el aire. El Supremo Hacedor, que todo lo sabe, no ignoraba que ésta era una vieja aspiración de los buitres y demás pájaros carroñeros, que soñaban con una atmósfera llena de cadáveres. Pero ocupado como estaba en otros asuntos de mayor trascendencia, y por no discutir, firmó una disposición obligatoria que sólo obedecieron los indios. Más cuando los indios se acabaron por las rarezas de la historia y los cadáveres desaparecieron de las ramas de los árboles, se formó una nueva comisión que volvió

a molestar con la misma cantinela al Relojero del Universo. Entonces, Éste —que se encontraba ya menos agobiado— explicó a los pájaros que la simetría no se podía imponer de golpe, sino que se trataba de una conquista a realizar en diversas etapas, la primera de las cuales —dijo— consistiría en convertir a los gorriones en las cucarachas de las águilas. De ahí que desde entonces estas aves rapaces sientan enorme repugnancia por esos pajaritos grises, que los seres humanos nos comemos fritos en los bares de barrio.

Bueno, pues el impertinente sujeto que digo me impidió ver a gusto este documental apasionante y denso, del que sin duda se me escaparon muchas cosas. Pero lo peor fue que a la salida del cine comenzó a perseguirme por todas las calles con un descaro y una astucia impresionantes: con descaro, porque no hacía más que mirarme; y con astucia, porque en lugar de seguirme por detrás, me seguía por delante, aunque volvía frecuentemente el rostro con expresión de sospecha, como si yo fuera un delincuente conocido o algo así.

Intenté sin éxito deshacerme de él con diversas argucias, pero se ve que el tipo era un maestro en esta clase de persecuciones y no hubo manera de quitármelo de encima. Hasta que, a las dos horas de implacable persecución, se paró delante de una comisaría y cuchicheó algo con el guardia de la puerta, al tiempo que me señalaba. Yo continué avanzando con tranquilidad sin sospechar lo que me aguardaba. El caso es que cuando llegué a la altura del establecimiento policial, el guardia me detuvo y me preguntó que por qué tenía yo que seguir a aquel

señor. Le expliqué sin perder los nervios ni la compostura, que se había equivocado, que el perseguido era yo. De todos modos, me obligó a pasar dentro en compañía del sujeto, que frente al comisario me acusó de haberle molestado con el codo y con la rodilla durante la película, y de andar detrás de él toda la tarde.

En seguida advertí que el comisario estaba más dispuesto a creerle a él que a mí, porque yo era —de los dos— el que peor vestido iba, pero también porque un ligero defecto de nacimiento le da a mi mirada un tono de extravío que quienes no me conocen identifican con cierta clase de deficiencia psíquica. Procuré, pues, mantener la serenidad y hablar en línea recta, pese a mi conocida tendencia a utilizar giros y metáforas cuyo significado más profundo no suelen alcanzar las personas vulgares. Y creo que habría conseguido mi propósito de convencer al policía, de no ser porque en un momento dado de este absurdo careo el defensor de la ley nos preguntó que qué película habíamos visto. Yo respondí que no me acordaba del título, aunque podía contarle el argumento. Confiaba en derrotar a mi adversario en este terreno, dada mi habilidad para narrar fábulas o leyendas previamente aprendidas. De manera que me apresuré a desarrollar la historia de los pájaros. Y ahí es donde debí cometer algún error, porque detecté en el comisario una mirada de perplejidad y una fuerte tensión a medida que el relato avanzaba.

El caso es que cuando acabé de contarle la película, se dirigió al otro y le dijo que podía marcharse; a mí me retuvieron aún durante algunas horas. Finalmente, me hicieron pagar una multa de regular

grosor y me dejaron ir con la amenaza de ser llevado a juicio si volvía a las andadas.

Desde entonces, siempre que me persigue alguien, me detienen a mí. Y de todo esto tiene la culpa mi vecino, que no me abre la puerta. Pero también influye un poco el hecho de que haya dejado de asistir al cine a las cuatro de la tarde, que es la hora a la que solía ir cuando era pequeño.

En fin.

EL CLAVO DEL QUE UNO SE AHORCA

¿Guarda un hombre memoria de las escaleras que subió o bajó a lo largo de su vida? ¿Podría llegar a saber —en el tramo final de su existencia— si eran todas la misma o si algunas de ellas, aunque distantes entre sí, conducían a idénticos espacios?

Esta preocupación por las escaleras me ha asaltado de golpe, sin que yo haya puesto ninguna voluntad en ello. Porque sobre lo que pretendía escribir era sobre los domingos y, más concretamente, sobre sus largas e inquietantes tardes. ¿Adónde lleva la tarde de un domingo? ¿Adónde la suma de todas las tardes de todos los domingos de una existencia media?

Debo decir que ese día festivo de la semana me ha parecido siempre un día cruel, quizá porque está hecho para una pereza imposible, pero también porque en sus tardes anida la desazón y el miedo a preguntarse qué es la vida o para qué sirve, al fin, el esfuerzo desarrollado durante el resto de la semana.

Tengo cuarenta y cinco años y arrastro este temor a los domingos desde la niñez. Él ha determinado mi existencia, que ha carecido de otro objeto que no fuera el de escapar a la maldición de ese día feriado que en los calendarios suele señalarse con

ELLA ESTABA LOCA

Qué raro es todo. Tengo una amiga que desempeña un puesto de responsabilidad en unos laboratorios farmacéuticos. Es menuda y morena. Ha conseguido —ignoro con qué clase de artificio— conservar una mirada adolescente en la que implica a todo su cuerpo. Su expresión verbal es algo fría, pero muy exacta, como si hubiera aprendido a leer en los antiguos prospectos médicos que utilizaban términos tan ambiguos y bellos como *antiflogístico*. Su matrimonio marcha bien; él es un profesional que todavía no ha sido derrotado por las comidas de trabajo y que disfruta con los placeres sencillos del hogar. Tienen un hijo adolescente que les ha salido muy estudioso y que no bebe cerveza en la calle. Son felices, pues.

Solemos coincidir los domingos por la mañana en una filatelia de la Plaza Mayor. Ella siempre consigue los mejores sellos a los mejores precios, pero mi colección vale más que la suya y no pienso desprenderme de ella, si eso es lo que busca. Tomamos un vermú y hablamos de las cosas de la vida. Ella posee una notable capacidad para diseccionar los sentimientos y las actitudes. Para ella, las actitudes esconden sentimientos y los sentimientos es-

conden temores. De los temores no dice nada, como si fueran órganos tan visibles como las orejas.

Estos raros encuentros —yo no conozco a su familia ni ella a la mía— han alcanzado ya cierto grado de institucionalización y creo que ninguno de los dos podríamos prescindir de ellos. Son una especie de islote en nuestras vidas. Yo le cuento cosas y le digo mentiras que no me atrevería a exponer a ninguna otra persona. Creo que esto se debe a que en cierto modo es una desconocida. Cualquier domingo podría dejar de aparecer y yo tendría que resignarme a ello, como nos resignamos a que llueva o nieve en contra de nuestros intereses. Ella suele hablarme mucho de su trabajo y por eso sé que antiflogístico no significa lo que parece. Su puesto en la empresa guarda alguna relación con el área comercial, pero yo no suelo escuchar esta zona de su conversación porque, como no he estudiado, no consigo entender la lógica comercial de unos laboratorios farmacéuticos que empiezan por tener un nombre impronunciable. Envidio de ella su serenidad (no tendrá más de un par de tics nerviosos) y su fuerza: llega siempre a donde se propone sin dejar de seducirse a sí misma en el recorrido.

El caso es que el otro día, después de ver las novedades filatélicas, nos sentamos al sol en una de las cafeterías de la plaza. Hacía un día muy bonito, si uno es de esos que se embriagan con los primeros domingos de la primavera. Me dijo:

—He de confesarte un secreto.

—Piénsalo —respondí—, a veces uno se arrepiente.

Entonces me reveló que estaba loca.

—No es posible —le dije—, eres una persona muy equilibrada. Si eso que dices fuera verdad, yo lo habría notado.

Me explicó que no lo sabía nadie, que yo era la primera persona a quien se lo confiaba. Insistí en que se quitara eso de la cabeza argumentándole que los locos no saben que están locos.

—Son los cuerdos los que no saben que están locos —respondió.

—Ese razonamiento —insistí— indica que estás cuerda.

—Al contrario —dijo, y cayó en un silencio controlado.

Finalmente me contó que estaba realmente loca, pero que se pasaba el día disimulando. Por eso era tan buena en su trabajo y en su matrimonio, y por eso coleccionaba sellos y cucharillas de plata: para disimular. Y argumentaba tan bien para que nadie advirtiera que estaba loca. Y todo lo que hacía en su vida no tenía otro objeto que ocultar su locura a los demás.

—Yo creo —añadió— que si un día alguien, aunque sea mi marido, se da cuenta de que estoy loca, lo mato.

Me miró significativamente y sonrió en dirección a mi palidez. Recordé el argumento de una novela policíaca en la que una criada analfabeta asesina a una familia por haber descubierto esta carencia.

—No te preocupes —dijo—, tú todavía no te has dado cuenta.

Comencé a pensar en la posibilidad de que estuviera loca realmente; temí que eso modificara nuestra relación. Dije:

—A mí no me importa, si sigues disimulando, claro.

—No sufras —respondió—, te aprecio demasiado.

Luego me pidió disculpas por haberme obligado a entrar de este modo en su intimidad y yo empecé a temer que su confesión no hubiera terminado.

—Estoy agotada —dijo—, tú no sabes lo que es estar aparentando que eres lo que no eres cada minuto de tu vida. Tengo insomnio, y yo creo que es por miedo a descubrirme mientras duermo. Además, últimamente me ha sucedido algo terrible.

Tragué saliva y me agarré al vermicel. Una nube ensombreció nuestros rostros y un perro ladró en algún punto de la plaza. Vi pasar a mi jefe, que también colecciona sellos, a unos metros de mí. Le deseé lo peor. Mi colección es también mejor que la suya.

—¿Qué ha sucedido? —pregunté resignado.

Entonces me contó que en los últimos tiempos se había dedicado a espiar a su hijo y había llegado a la conclusión de que estaba loco, como ella, pero que lo disimulaba también.

—Es lo que más temía —añadió—, transmitir a mi hijo esta enfermedad.

—Pero si otras veces me has dicho que era un chico muy estudioso.

—Sí, sí, es muy estudioso y nunca llega tarde a casa y le gusta ver la televisión con sus padres, pero todo eso lo hace para que nadie se dé cuenta de que está loco. ¡Lo que estará pasando el pobre!...

Guardé silencio con la mirada puesta en las patatas fritas. Volvió a pasar mi jefe; está algo desmejorado desde que comencé a echarle esos polvos

laxantes en el café. No me vio, porque el otro día le robé las gafas y todavía no le han dado las nuevas.

—Yo creo —decía ella en ese instante— que hay más personas, incluso con responsabilidades políticas, que padecen este mal, pero como disimulan tan bien no hay manera de distinguirlos.

—Claro —respondí con pesadumbre.

—Y el problema —añadió— es que si alguien se da cuenta de lo que nos pasa a mi hijo y a mí podemos perjudicar mucho a mi marido. Te he engañado respecto a su trabajo; en realidad, tiene un puesto de mucha responsabilidad.

—¿Qué hace? —pregunté.

—Es presidente del Gobierno.

—Ya —dije.

El martes pasado vendí mi colección de sellos y hace ya tres domingos que no voy por la plaza. Pero a veces tengo nostalgia de aquellas mañanas que llenaron mi vida y me dan ganas de localizar de nuevo a la mujer del presidente. Qué vida.

En fin.

ELLA ERA ANCHA

Llegué al hotel a la hora de comer. El viaje en tren me había fatigado, de manera que decidí comer cualquier cosa y dormir una siesta. La conferencia empezaba a las siete y media; podría dormir un par de horas y revisar el texto de mi charla antes de dirigirme a la Fundación.

Me acosté algo aturdido gracias a los efectos de un coñac que me sirvieron en los postres; la cama estaba tibia. Evoqué —como siempre que estoy fuera de casa— mis objetos familiares: la mesa de trabajo, la mesilla de noche, la lámpara que utilizo para leer acostado. Estos objetos conforman un espacio protector que dan a mis viajes un tono entre nostálgico y aturdido. Creo que nunca aprenderé a estar fuera de casa.

Después de esta evocación, y antes de entregarme al sueño, tuve una fantasía erótica. Ella era una mujer algo más baja que yo, pero dos o tres veces más ancha; tenía las piernas muy cortas y delgadas en relación al volumen que debían soportar, y su boca estaba desplazada hacia un lado, si tomamos como referencia el eje central de un rostro normal. Sus ojos eran grandes y acuosos, pero carecían de pestañas. Mostró desde el principio de la ensoñación

Anotace / Annotation

- **Jméno a příjmení / Name and surname:** Markéta Čandasová
- **Název katedry a fakulty:** Katedra romanistiky FF UP
- **Name of the department and faculty:** Department of the Romance Studies FF UP
- **Název práce:** Překlad povídek z knihy Primavera de luto s komentářem zaměřeným na překlad polovětných vazeb
- **Title:** Translation of the stories from the book Primavera de luto and the comentary focused on semiorational construction
- **Vedoucí práce / Thesis supervisor:** Mgr. Radim Záamec, Ph.D
- **Počet znaků / Number of signs:** 87 712
- **Počet příloh / Number of appendixes:** 1
- **Počet titulů použité literatury / Number of used literary sources:** 17
- **Klíčová slova (5 – 10):** překlad, J. J. Millás, teorie překladu, polovětná vazba, gerundium, participium, infinitiv, komentář
- **Key words:** translation, J. J Millás, theory of translation, semiorational construction, gerund, participle, infinitive, commentary
- **Krátká a výstižná charakteristika práce:**

Cílem této bakalářské práce je překlad čtyř povídek z povídkové sbírky Primavera de luto současného španělského autora J. J. Milláse a následný komentář, zabývající se polovětnými vazbami. Teoretická část se zabývá teorií nefinitních slovesných tvarů, polovětnými vazbami a teorií překladu obecně. Praktickou část tvoří samotný překlad čtyř povídek a následný komentář překladu polovětných vazeb, které se vyskytují v povídkách.
- **Characteristics of the thesis:**

The aim of this thesis is the translation of four short stories from storybook Primavera de luto, written by contemporary author J. J. Millás, and commentary of those stories, which is focused on semiorational constuctions. The theoretical part is dedicated to the theory of indefinite forms of verb, semiorational constuctions and theory of translation in general. The practical part constitutes of the translation of four short stories and the commentary of the translation of semiorational constructions, which occure in short stories.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
ČANDASOVÁ Markéta	Nám. Hrdinů 872/13, Krnov - Pod Bezručovým vrchem	F120132

TÉMA ČESKY:

Překlad povídek z knihy Primavera de luto s komentářem zaměřeným na překlad polovětných vazeb

NÁZEV ANGLICKY:

Translation of the stories from the book Primavera de luto and the commentary focused on semiorational constructions

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Radim Zámec, Ph.D. - KRS

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Úvod
2. Prezentace překládaného díla a jeho autora.
3. Teoretické přístupy k problematice a překlau polovětných vazeb.
4. Překlad.
5. Komentář o překladu polovětných vazeb
6. Závěr.
7. Bibliografie.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

MILLÁS, J. J. : Primavera de luto. Madrid 2001
KNITTLOVÁ, D.: K teorii i praxi překladu. Olomouc 2000.
LEVÝ, J.: Úvod do teorie překladu. Praha 1958.
HAVRÁNEKa kol.: Slovník spisovného jazyka českého. Praha 1989.
ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK: Mluvnice současné španělštiny: lingvistický iterpretační přístup. Praha 2010
ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK: Sintaxis del espa?ol actual. Praha 2008
GREPL Miroslav a Petr KARLÍK: Skladba češtiny, Olomouc 1998
ŠTICHA František a kol.: Akademická gramatika spisovné češtiny, Praha 2013

Podpis studenta: Čandasová

Datum: 24.6.2014

Podpis vedoucího práce: [Signature]

Datum: 24.6.2014